

DIPLOMADOLGOZAT

Rózsa Anita

2023

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Károly Róbert Campus

Hatvan Város Önkormányzata
gazdálkodásának elemzése
2017 és 2021 között

Konzulens

Dr. Tóth Eszter Ilona

egyetemi docens

Készítette

Rózsa Anita

Vállalkozásfejlesztés MsC

levelező tagozat

2023

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS	1
1. IRODALMI ÁTTEKINTÉS	3
1.1. A magyar államháztartás rendszere	3
1.2. Az államháztartási gazdálkodás	4
1.3. Az államháztartás központi alrendszere	5
1.4. A helyi önkormányzatok	6
1.4.1 A helyi önkormányzatok vagyona	8
1.4.2 A helyi önkormányzatok bevételei és kiadásai	9
1.4.3 Az önkormányzati költségvetés	11
2. KORONAVÍRUS-JÁRVÁNY GAZDASÁGI HATÁSAI	12
2.1. A COVID-19 okozta gazdasági hatások	12
2.2. A válság kezelése az Európai Unióban	13
2.3. A válság kezelése Magyarországon	14
2.4. Intézkedések az önkormányzatokra nézve	16
2.5. Gazdálkodás elemzésének módszerei, szükségessége	17
3. HATVAN VÁROS BEMUTATÁSA	18
3.1. Hatvan Város története	18
3.2. A polgármesteri hivatal szervezeti felépítése	19
3.3. Hatvan Város intézményei	21
3.4. Hatvan Város Önkormányzata alapító okirata	21
4. HATVAN VÁROS ÖNKORMÁNYZATA GAZDÁLKODÁSÁNAK VIZSGÁLATA.....	25
4.1. Bevételek alakulása.....	25
4.2. Kiadások alakulása	31
4.3. A vagyon mérlegének elemzése a vizsgált időszakban	37
4.3.1 Horizontális elemzés	38
4.3.2 Vertikális elemzés	39

5. HATVAN VÁROS ÖNKORMÁNYZATA GAZDÁLKODÁSÁNAK VIZSGÁLATA PÉNZÜGYI MUTATÓK SEGÍTSÉGÉVEL	45
5.1. Az önkormányzat likviditásának vizsgálata	45
5.2. Az önkormányzat tőkeáttételi mutatóinak vizsgálata	48
6. KÖVETKEZTETÉSEK ÉS JAVASLATOK	50
7. ÖSSZEFOGLALÁS	53
IRODALOMJEGYZÉK	55
TÁBLÁZATJEGYZÉK	57
ÁBRAJEGYZÉK.....	58
NYILATKOZATOK.....	59
MELLÉKLETEK.....	61

BEVEZETÉS

*„Soha le nem mondani, soha el nem csüggedni,
ha kell, mindig újra kezdeni.”*

Kossuth Lajos

Az önkormányzatok fontos szerepet töltenek be a hazai közigazgatásban. Mint az államháztartás egyik alrendszere külön szintet képviselnek, ők alkotják az államháztartás helyi szintjét, ezáltal rendkívül fontos szerepet játszanak az emberek életében, hiszen különböző közügyeket látnak el. Az önkormányzatok tevékenysége a 2011. évi CLXXXIX. törvényben került szabályozásra. A munkáját tekintve megkülönböztetünk kötelezően vállalt és önként vállalt feladatokat.

2020-ban új típusú koronavírus járvány terjedt el a világon, melynek hatása súlyos egészségügyi és gazdasági károkat okozott világszerte. A világjárvány jelentősen érintette a helyi önkormányzatokat is. Az új és gyorsan változó helyzetekre való reagálás sokszor nagy próbatételt jelentett, és jelent a mai napig. A helyi önkormányzatok feladatainak korábbi költségvetési keretei megváltoztak és sok új feladattal kellett, és jelenleg is kell megbirkózniuk.

Dolgozatom témájául Hatvan Város Önkormányzata gazdálkodásának elemzése 2017 és 2021 között témát választottam. Az első felében bemutatom az általános és a legfontosabb törvényi kérdésköröket, érintve a helyi önkormányzatok tevékenységét és a költségvetési szervekre jellemző sajátos gazdálkodását. A dolgozat második felében megvizsgálom a hatvani önkormányzat gazdálkodását a 2017-2021 évi beszámoló alapján, valamint a 2020-ban kitört koronavírus járványhelyzetre való reagálását.

Dolgozatom első fejezetében a témához kapcsolódó szakirodalommal foglalkozom, ennek segítségével szeretném bemutatni a magyar államháztartás rendszerét, az államháztartási bevételeket és kiadásokat, az államháztartás központi alrendszerét és a helyi önkormányzatokat, mint az államháztartás egyik alrendszerét.

A második fejezet a világjárványról és annak hatásairól szól általánosságban, valamint bemutatom milyen gazdasági intézkedéseket hoztak Magyarországon a negatív hatások mérséklésére. Ebben a fejezetben röviden bemutatom a gazdálkodás elemzésének

szükségességét és az elemzés módszereit, amelyeket a Hatvani Önkormányzat vagyonmérlegének vizsgálata során alkalmazok is.

A harmadik fejezetben röviden bemutatom Hatvan Város rövid történetét és gazdasági életét. A következő negyedik fejezetben megvizsgálom a hatvani önkormányzat bevételeinek és kiadásainak alakulását, gazdasági helyzetét, és a pandémiára való reagálását. Az elemzés során felhasználom az önkormányzat által közzétett éves zárszámadásokról szóló rendeletek adatait, ezen belül is a bevételi és kiadási táblázatokat, valamint a vagyonmérlegeket. Az összegyűjtött adatokból összesítő táblázatokat készítek, amelyekből táblázatok és diagrammok segítségével megvizsgálom a gazdasági helyzet alakulását. A fejezet utolsó részeként a Hatvan város vagyonmérlegének alakulását tanulmányozom a horizontális és vertikális elemzési módszereket használva.

Az ötödik fejezetben pénzügyi mutatók segítségével vizsgálom meg az önkormányzat likviditási helyzetét és tőkeellátottságát.

Témaválasztásom során döntő szerepet játszott egyrészt, hogy a Hatvani Polgármesteri Hivatal dolgozójaként munkámmal én is hozzájárulok ahhoz, hogy a döntések előkészítése megalapozott legyen. A másik oka, hogy a korábbi szakdolgozatom is ebben a témában íródott, de jelenleg gyes-en vagyok és szeretnék egy teljes képet kapni arról, hogy az akkori gazdasági helyzethez képest, hogyan alakultak az elmúlt évek.

A diplomadolgozatom céljaként azt tűztem ki, hogy bemutassam az általam választott település mennyire kezelte jól a járvány okozta válsághelyzetet, valamint, hogy milyen intézkedésekkel próbálta ezt elérni. A dolgozatomban a számolt mutatók értékeiből, annak változásairól összefoglaló diagramokat és táblázatokat készítve szeretném bemutatni Hatvan Város Önkormányzatának gazdálkodását, megvizsgálni hogyan alakult a város pénzügyi helyzete, és hogyan kezelte a járványhelyzetet.

Dolgozatom megírása során két hipotézist állítottam fel, ezek a következők:

H1: A korona vírus járvány és az ebből eredő kormányzati megvonások ellenére a hatvani önkormányzatnak sikerült megőrizni fizetőképességét a vizsgált időszakban.

H2: A korona vírus járvány és az elvonások ellenére a hatvani önkormányzat a járványhelyzetet és az ebből adódó gazdasági nehézségeket a körülményekhez képest hatékonyan kezelte a vizsgált időszakban.

1. IRODALMI ÁTTEKINTÉS

A fejezetben röviden bemutatom a magyar államháztartási rendszert és annak alrendszeit, úgy gondolom, ez hozzásegít minket ahhoz, hogy jobban átlássuk, megértsük az államháztartás működését, valamint a társadalom igazgatásának felépítését.

1.1. A magyar államháztartás rendszere

Az államháztartás fogalmát az államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. törvény az alábbiak szerint határozza meg:

A magyar államháztartás a közfeladatok ellátásának egyhangú szervezeti, tervezési, gazdálkodási, ellenőrzési, finanszírozási, adatszolgáltatási és beszámolási szabályok szerint funkcionáló rendszere. (2011. ÉVI CXCV. TÖRVÉNY AZ ÁLLAMHÁZTARTÁSRÓL 2023)

Az államháztartás közgazdasági értelemben: közfeladatok ellátását finanszírozó gazdálkodási rendszer, mely két megközelítés szerint is definiálható:

- Feladat megközelítésben: Azon tevékenység, amely az állam által előírt feladat végrehajtását szolgálja, továbbá melyet folyó államháztartási bevételek révén finanszíroznak.
- Szervezeti megközelítésben: Az államháztartás olyan szervezetek köre, melyek az államháztartás részét képezik, melyekre államháztartási gazdálkodás szigorú szabályait kötelező érvényűek. (LENTNER 2023)

A magyar államháztartást két alrendszer alkotja: a központi és a helyi alrendszerek. A központi kormányzat, a társadalombiztosítás és az elkülönített állami pénzalapok az államháztartás központi szintjét alkotják. A helyi önkormányzatok az államháztartás helyi szintjét képviselik.

Az állam közhatalmi alapon különböző adókat, díjakat, illetékeket stb. állapít meg és szed be. A központi alrendszer részét képezi a társadalombiztosítás pénzügyi alapjai és az elkülönített állami pénzalapok. A közjogi jogalanyként értelmezett állam magában foglalja azokat a feladatokat is, melyeket elkülönített pénzalapokból finanszíroznak. (LENTNER 2023)

A helyi önkormányzatok legfőbb feladata, hogy a lakosság részére biztosítsa azokat az alap közszolgáltatásokat, amelyek a település életképességét, fennmaradását, fejlesztését szolgálják. Az önkormányzat részt vehet vállalkozásokban, de csak akkor, ha felelőssége nem haladja meg vagyoni hozzájárulásának mértékét. (KOLOZSI 2017)

Az államháztartás vagyona az alábbiakból tevődik össze:

- Állami vagyon
- Köztisztviselői vagyon
- Helyi önkormányzatok, helyi nemzetiségi önkormányzatok vagyona
- Társadalom-biztosítás vagyona.

1.2. Az államháztartási gazdálkodás

Egy demokratikus társadalomban alapvető és elengedhetetlen követelmény, hogy az állam a közpénzekkel úgy gazdálkodjon, hogy az hatékony és átlátható legyen. Ennek megvalósításához fontos, hogy az államháztartás rendszerében egységesen érvényesüljenek a meghatározó gazdálkodási alapelvek. Az államháztartási alapelvek olyan magatartási normák, amelyeket az államháztartás szervezeteinek kötelező követnie a költségvetés tervezése, végrehajtása, a bevételek és kiadások számbavétele, illetve a beszámolás során. Szerepük akkor tekinthető megvalósultnak, ha egy időben és egymást erősítve jelennek meg. (LENTNER 2023)

Államháztartási bevételek: Az államháztartás legtöbb költségvetési bevétele közbevételek minősül. A közbevételek teszik ki az összes bevétel legnagyobb részét körülbelül 90 százalékát. A közbevétel alapjául szolgáló jogviszony jellege szerint csoportosíthatjuk:

- Közhatalmi bevétel: ezek alkotják az állami bevétel jelentős részét. Ezen bevételek beszedése a Nemzeti Adó- és Vámhivatal, valamint a Települési önkormányzat jegyzőjének a feladata. A közhatalmi bevételeket további három alcsoportra szükséges felosztani:
 - adó jellegű,
 - díj jellegű, valamint
 - szankció jellegű bevételek.

- Magánjogi bevételek: amelyek az állam tulajdonosi viszonyából erednek, mint például osztalék- és kamatbevétel, vagyonhasznosítási bevétel stb. (LENTNER 2023)

Az államháztartási kiadások: Csoportosításuk általában az alapján történik, hogy a közfeladatok melyik részének az ellátását szolgálják. Alapvetően az alábbi négy funkciócsoport valamelyikéhez kapcsolódnak:

- Állami működési funkciók: általános közösségi szolgáltatások, védelem stb.
- Jóléti funkciók: oktatási, egészségügyi, társadalom biztosítási szolgáltatások stb.
- Gazdasági funkciók: tüzelő- és üzemanyag, valamint energiaellátási feladatok, környezetvédelem stb.
- Államadósság kezeléséhez kapcsolódó funkciók: államadósság-kezelés, államháztartás. (KOLOZSI 2017)

1.3. Az államháztartás központi alrendszere

A központi költségvetés mellett a társadalombiztosítás és az elkülönített állami pénzalapok alkotják az államháztartás központi alrendszerének részét, a következőkben ezeket mutatom be.

Társadalombiztosítás

A társadalombiztosítást a 2019. évi CXXII. törvény a társadalombiztosítás ellátásaira jogosultakról, valamint ezen ellátások fedezetéről szóló törvény szabályozza. Az egyéni felelősség és a társadalmi szolidaritás elvi szerint törvény alapján határozza meg a közös kockázatvállalással kapcsolatos jogokat és kötelezettségeket. Tehát a társadalombiztosítás közös kockázatvállalásán alapuló kötelező biztosítási rendszer. A társadalombiztosítás rendszerében nyújtott ellátások az egészségbiztosítás és a nyugdíjbiztosítás keretében vehetők igénybe.

Egészségbiztosítási ellátások:

- Egészségügyi szolgáltatás
- Pénzbeli ellátások: csecsemőgondozási díj; gyermekgondozási díj; táppénz, örökbefogadói díj.
- Baleseti ellátások: baleseti egészségügyi szolgáltatás; baleseti táppénz; baleseti járadék.

- Megváltozott munkaképességű személyek ellátásai: rokkantsági ellátás; rehabilitációs ellátás.

A nyugdíjbiztosítási ellátások:

- Társadalombiztosítási saját jogú nyugellátás: öregségi nyugdíj.
- Hozzá tartozói nyugellátás: özvegyi nyugdíj; árvaellátás; szülői nyugdíj; baleseti hozzátartozói nyugellátások.

Elkülönített állami pénzalapok

Az elkülönített állami pénzalapok csak törvényileg hozhatók létre. Célja, hogy az állam egyes feladatait részben államháztartáson kívüli forrásokból finanszírozzák. Az elkülönített állami pénzalapok azt a célt szolgálják, hogy a közfeladat ellátása során az állam nevében beszedendő költségvetési bevételek és teljesítendő költségvetési kiadások alapszerűen kerüljenek elszámolására. Az alapok köre változhat, de jelenleg szerint az alábbiak mondhatók a legjelentősebb elkülönített állami pénzalapoknak:

- Nemzeti Foglalkoztatási Alap,
- Központi Nukleáris Pénzügyi Alap,
- Nemzeti Kutatási, Technológiai és Innovációs Alap,
- Nemzeti Kulturális Alap és
- Bethlen Gábor Alap. (LENTNER 2023)

1.4. A helyi önkormányzatok

Az államháztartás helyi szintjét a helyi önkormányzati alrendszer alkotja. Az önkormányzati függetlenség elengedhetetlen feltétele a gazdálkodási önállóság, amelynek legfontosabb garanciáit Magyarországon az Alaptörvény tartalmazza.

Az Alaptörvény 32. cikk 1. pontja alapján a helyi önkormányzat a helyi közügyek intézése körében törvény keretei között:

- rendeletet alkot;
- határozatot hoz;
- önállóan igazgat;
- meghatározza szervezeti és működési rendjét;
- gyakorolja az önkormányzati tulajdon kapcsán a tulajdonost megillető jogokat;
- meghatározza költségvetését, ennek megfelelően önállóan gazdálkodik;

- erre a célra felhasználható vagyonával és bevételeivel kötelező feladatai ellátásának veszélyeztetése nélkül vállalkozási tevékenységet folytathat;
 - dönt a helyi adók fajtájáról és mértékéről;
 - önkormányzati jelképeket alkothat, helyi kitüntetések és elismerő címeket alapíthat;
 - a feladat- és hatáskörrel rendelkező szervtől tájékoztatást kérhet, döntést kezdeményezhet, véleményt nyilváníthat;
 - szabadon társulhat más helyi önkormányzattal, érdekképviselői szövetséget hozhat létre, feladat- és hatáskörében együttműködhet más országok helyi önkormányzatával, és tagja lehet nemzetközi önkormányzati szervezetnek;
 - törvényben meghatározott további feladat- és hatásköröket gyakorol.
- (MAGYARORSZÁG ALAPTÖRVÉNYE 2011)

Az államháztartás része a helyi önkormányzat költségvetése, mely a központi költségvetéstől elkülönül, de a központi költségvetési támogatásokon keresztül kapcsolódik hozzá. A költségvetési rendeletben meg kell állapítani a költségvetési bevételek és költségvetési kiadások különbözeteként a költségvetési egyenleget (többlet vagy hiány), ugyanakkor figyelembe kell venni, hogy az új önkormányzati törvény alapján az önkormányzatok nem tervezhetnek működési hiányt.

Az önkormányzás fogalma a gyakorlatban azt jelenti, hogy az adott helyi közösség függetlenül működik, és saját ügyeiben önálló döntési jogosultsággal rendelkezik. A helyi önkormányzatok esetében az előbb említetteken túl ez abban nyilvánul meg, hogy a kormány csak ellenőrzési jogkört gyakorolhat felettük.

A helyi önkormányzat a törvények keretei között, saját felelősségére, önállóan szabályozza és igazgatja a feladat- és hatáskörébe tartozó helyi közügyeket.

Az önkormányzat a közügyek intézése során ellátandó feladatait két csoportba sorolhatjuk:

- kötelezően és
- önként vállalt feladatok.

A kötelező feladatok ellátásáról való gondoskodás minden önkormányzat kötelessége, amely független a nagyságától, teherbíró képességétől. Minden önkormányzatnak figyelmet kell fordítani arra, hogy a lakosok hozzájussanak a törvényben meghatározott szolgáltatásokhoz.

A kötelezően ellátandó feladatokat az alábbiak szerint sorolhatjuk:

- a lakosság közszolgáltatásokkal való ellátása (például a helyi közutak fenntartása, a közoktatás, az egészségügyi és szociális ellátások biztosítása stb.),
- a közhatalom gyakorlása (különböző engedélyek kiadása),
- valamint mindezek anyagi, személyi és szervezeti feltételeinek megteremtése, azaz az önkormányzat a saját költségvetéséből és dolgozói által garantálja a feladatok ellátását.

Az önkormányzatok szabadon vállalhatnak olyan feladatokat, amik ellátása nem tartozik kizárólagosan más szerv hatáskörébe. Ezek a tevékenységek nem veszélyeztethetik a kötelezően ellátandó feladatok végrehajtását, valamint csak önkormányzati bevételből valósulhat meg finanszírozásuk, ami az erre a célra biztosított forrásokból lehetséges. Az önkormányzatok szabadon rendelkezhetnek tulajdonukkal, vagyonukkal, és akár vállalkozhatnak is. (BEKÉNYI 2022)

1.4.1 A helyi önkormányzatok vagyona

A települési önkormányzat gazdasági önállóságának alapja, hogy a feladatok ellátásához vagyonnal rendelkezzen. A helyi önkormányzatok tulajdona állami vagyon, ez mellett nemzeti vagyon, amely Magyarország Alaptörvény 32. cikk (6) bekezdésében rögzítésre került. A tulajdon joga, vagyis a birtoklás, használat, hasznok szedése és a rendelkezési jog az önkormányzatot illeti meg. A tulajdon jog gyakorlása a Képviselő-testületé.

A helyi önkormányzat vagyona a törzsvagyonból és üzleti vagyonból áll.

A **törzsvagyon** a kötelező feladatok ellátására és a vállalkozási tevékenységek finanszírozására szolgál. Két részből áll: forgalomképtelen törzsvagyon és korlátozottan forgalomképes törzsvagyon.

A forgalomképtelen törzsvagyon nem értékesíthető, nem lehet fedezet vagy biztosíték, nem használható gazdasági társaságba apportként, mindig az önkormányzati tulajdont kell, hogy képezze. Például: parkok, vizek, közutak, műtárgyak.

A korlátozottan forgalomképes törzsvagyonba tartozó vagyonelemeket törvényben vagy a helyi önkormányzati rendeltben állapítják meg. Ezen vagyonelemek abban az esetben értékesíthetők, ha rendkívüli terhet jelent az önkormányzat számára az alacsony kihasználtsága vagy plusz kiadási. Például: közintézmények, középületek, közművek.

A másik nagy csoport az **üzleti vagyon**, amely a vagyon azon része, ami nem tartozik a törzsvagyonba. Jellemzően forgalom képes, szabadon értékesíthető, gazdasági társaságba bevihető apportként. Például: üzletrész, lakás és nem lakás céljára szolgáló helyiség. (HOLCZREITER et al. 2015)

1.4.2 A helyi önkormányzatok bevételei és kiadásai

Magyarországon a hatályos jogszabályoknak megfelelően, a helyi önkormányzatok bevételeit három csoportba sorolhatók, melyek a következők:

- Saját bevételek,
- Központi támogatások,
- Átengedett, megosztott bevételek.

Saját jogú bevételeket az állam csak a törvényi keretek meghatározásával befolyásolja. Például törvény határozza meg, hogy egy helyi önkormányzat milyen helyi adót vezethet be, és annak mennyi a maximális mértéke, de csakis a települési önkormányzat képviselő-testülete jogosult a törvényben szereplő helyi adófajták tényleges bevezetésére, illetve a törvényben szereplő maximális határértéken belül a helyi adó mértékének megállapítására. Az önkormányzatoknak járó bevételszerzési jog alapján jogosultak saját jogú bevételek szerzésére, amelynek nagyságát a helyi önkormányzatok döntései befolyásolják.

A következők tartoznak a helyi önkormányzatok saját jogú bevételei közé:

- a helyi adók;
- átvett pénzeszközök;
- saját tevékenységből, vagyonból, és vállalkozásból származó bevétel, nyereség, osztalék, kamat, bérleti díj;
- önkormányzatot megillető illeték, bírság, díj;
- az önkormányzat és intézményei egyéb sajátos bevételei. (HOLCZREITER et al. 2015)

Központi támogatások: A helyi önkormányzatok finanszírozása a központi költségvetési törvényben meghatározott szempontok szerint, az ellátandó feladatok figyelembevételével valósul meg, mely finanszírozása történhet:

- közszolgáltatási szintnek megfelelő ellátás,

- a helyi szükségleteket jellemző mutatószámok,
- a lakosságszám alapján, illetve
- felhasználási kööttséggel járó, vagy felhasználási kööttség nélküli támogatás nyújtásával.

A központi támogatás biztosításánál fontos szempontok:

- takarékos gazdálkodás,
- a helyi önkormányzat jogszabályon alapuló, elvárható saját bevétele,
- a helyi önkormányzat tényleges saját bevétele.

Az elvart bevételek körét és mértékét törvény határozza meg. A település jövedelemtermelő képességét is szükséges figyelembe venni a helyi önkormányzatok finanszírozása során. (LENTNER 2023)

Az átengedett, megosztott bevételek körét és mértékét a központi költségvetésről szóló törvény szabályozza. Jelenleg átengedett, megosztott bevétel:

- 2020-ig a gépjárműadó 40%-a, 2021-től 100%-ban a NAV vette át.
- a termőföld bérbeadásából származó jövedelem 100%-a;
- környezetvédelmi bírság 100%-a;
- a fővárosi és vármegyei kormányhivatal által a települési önkormányzat területén kiszabott és abból befolyt környezetvédelmi bírságok összegének 30%-a;
- a közlekedési szabályszegés – a bírságot kiszabó szervre tekintet nélkül – közigazgatási bírság behajtásából, illetve végrehajtásából származó bevétel 40%-a;
- a közlekedési szabályszegések után a közterület-felügyelő által kiszabott közigazgatási bírság behajtott összegének 100%-a.

Az önkormányzatok kiadásait az alábbiak szerint csoportosíthatjuk:

- a kötelező és önként vállalt feladatok kiadásai,
- az önkormányzati hivatal és más önkormányzati költségvetési szervek működési kiadásai,
- az önkormányzati képviselőkkel kapcsolatos kiadások,
- az önkormányzati beruházások, felújítások kiadásai,
- az önkormányzati vagyonnal kapcsolatos kiadások,
- a helyi önkormányzat adósságával kapcsolatos kiadások. (LENTNER 2023)

1.4.3 Az önkormányzati költségvetés

A költségvetés egy pénzügyi terv, amely tartalmazza a várható bevételeket és kiadásokat, ugyanakkor egy pénzügyi alap is, hiszen biztosítja a bevételek beszedését és a kiadások teljesítését. Az éves gazdálkodás alapja, amely egy naptári évre szól, és ez alapján végzi az önkormányzat a tevékenységét. (CSERMÁK 2004)

Az önkormányzati költségvetés összeállításának a kiindulási pontját egy gazdálkodásiprogram, és a több éves kihatással járó döntések szolgálják. A helyi önkormányzat költségvetése az államháztartás része. Bár központi költségvetéstől elkülönül, de a központi költségvetési támogatásokon keresztül kapcsolódik hozzá. A költségvetési tervezés jogszabályi hátterét az új önkormányzati, államháztartási törvények, valamint az államháztartás végrehajtásáról szóló kormányrendelet adja. (ERDŐS 2014)

A helyi önkormányzat gazdálkodásának alapja az éves költségvetése, ebből finanszírozza a törvényben meghatározott kötelező és az önként vállalt feladatait. Az önként vállalt feladatok ellátásának forrásai és kiadásai a költségvetési rendeletben elkülönítetten kerülnek kimutatásra. Az önkormányzati törvény alapján a költségvetési rendeletben működési hiány nem tervezhető.

A költségvetésben a bevételek és a kiadások előirányzatként jelennek meg, amely egy tervezett összeg. Költségvetés tervezésén az önkormányzat tervére vonatkozó előirányzatok (bevételek és kiadások) összeállítását értjük. A tervezés pénzforgalmi szemléletű, ami azt jelenti, hogy a bevételeket és kiadásokat tervezik meg a költségvetési szerv egészére.

A költségvetés tervezése során néhány fontos alapelvet szem előtt kell tartani. A **valódiság elve** azt jelenti, hogy az előirányzatok a ténylegesen létező, vagy reálisan várható szükségletekre, illetve bevételekre vonatkozzanak. A **pontosság elve** azt határozza meg, hogy a kiadásokat és bevételeket a mindenkori árviszonyok figyelembevételével kerüljenek összeállításra. A **takarékosság elvét** érvényesíteni kell mind az előkészítő munkálatok során. Az **áttekinthetőség elve** azt mondja ki, hogy a bevételeket és kiadásokat valamennyi költségvetési szervnél egységes elvek szerint csoportosítják. (ALLAMHAZTARTAS.KORMANY.HU/KOLTSEGVETESI-GAZDALKODAS 2023)

2. KORONAVÍRUS-JÁRVÁNY GAZDASÁGI HATÁSAI

Az Egészségügyi Világszervezet (WHO) 2020. január 30-án világméretű egészségügyi veszélyhelyzetet hirdetett ki az új koronavírus-járvány (COVID-19) okán, melyet a SARS-CoV-2 vírus okoz. A betegség Kínából Vuhan városából indult és rövid idő alatt világméretűvé duzzadt. Később mutálódott így több variánsa terjedt el és szedte áldozatait világszerte. Az első vakcinára közel 1 évet kellett várni, majd nemsokkal később újabb vakcinák is megjelentek a piacon. 2022-re több milliárd ember került beoltásra az egész világon, ezzel enyhítve és lassítva a vírus robbanás szerű terjedését.

A 2020-ban világszerte elterjedő koronavírus járvány jelentősen átalakította a legtöbb ország életét. Az egész világon így Magyarországon is rendkívüli jogrendeket és számos korlátozást vezettek be. A COVID-19 nem csak az egészségügyre, de a gazdaságra is hatalmas nyomást gyakorolt és gyakorol a mai napig. A járványnak napjainkban sincs vége, ugyan mérséklődött, de még zajlik hazánkban is a koronavírus-járvány.

2.1. A COVID-19 okozta gazdasági hatások

A pandémia megállítására hozott intézkedések mélyen érintették az emberiség életét, valamint a gazdaságokat és egészében a világ gazdaság működését is, ennek következtében újabb gazdasági válság rázta meg a világot, mely mélységét tekintve meghaladta a 2008-2009-es recessziót.

A gazdasági hatások első jelei a turizmus, vendéglátás, rendezvényszervezés, valamint az egyes közlekedési szolgáltatások területein voltak megfigyelhetők, ugyanis a szolgáltatások iránti érdeklődés az emberek óvatossága miatt csökkent. Később a rohamos és tömeges megbetegedésekkel a járvány a második szakaszba lépett. Ekkor már kormányzati szinten kezdtek el korlátozásokat bevezetni. Területi és személyi karanténok korlátozásával próbálták fékezni a vírus tovább terjedését, amely globálisan súlyos hatást fejtett ki a gazdaságra. Ennek következtében gyárak zártak be, szolgáltatások álltak le, ellátási nehézségek jelentkeztek, ami a globális értékláncok sérülését eredményezte.

Az elhúzódozó bizonytalanság hatására a fogyasztási szokások megváltoztak, csökkent a beruházási kedv, ez pedig a gazdasági teljesítmény romlását tovább fokozta. (POSGAY 2022)

2.2. A válság kezelése az Európai Unióban

A világjárvány gazdasági és társadalmi hatásainak enyhítésére az Európai Unió a tagállamokkal együttesen dolgozott olyan vészhelyzeti válaszingyvezkedéseken, amely segít megóvni az uniós polgárok egészségét és jóllétét.

A Covid19-járvánnyal kapcsolatos uniós legfőbb intézkedések:

- Biztonságos és hatékony oltóanyagok a Covid19 ellen: A legfontosabbnak tartott megoldást igénylő rész a hatékony és biztonságos oltóanyagok kifejlesztése és elosztása.
- Az utazást érintő intézkedések koordinálása: Az EU-ban megállapodás született egy közös uniós digitális Covid-igazolvány létrehozásáról, amely segítette a biztonságos és szabad mozgást. Az igazolvány igazolta, hogy az adott személy megkapta a védőoltást, vagy negatív teszteredménnyel rendelkezik vagy felépült a betegségből.
- Európai helyreállítási terv: A 2021-2027-es időszakra szóló költségvetés keretében létrehoztak egy Next Generation EU (NGEU) elnevezésű rendkívüli helyreállítási eszközt ötvöző költségvetési csomagot, melyre 750 milliárd EUR-t különítettek el, ezzel segítve többek között a járvány utáni újjáépülést.
- Globális szolidaritás: A Covid19-világjárvány világ méretű kihívást jelent, így globális választ tesz szükségessé. A szolidaritás és a multilateralizmus jegyében az uniós országok világszerte támogatást nyújtanak partnereiknek, és jelentős finanszírozást biztosítanak, annak érdekében, hogy ellensúlyozzák a világjárvány globális szintű negatív következményeit.
([HTTPS://WWW.CONSILIUM.EUROPA.EU/HU/POLICIES/CORONAVIRUS/](https://www.consilium.europa.eu/hu/policies/coronavirus/) 2023)

A Next Generation EU egy nagyszabású helyreállítási terv, mely lehetőséget kínál arra, hogy az EU és ezzel együtt tagállamai megerősödvé, kerüljenek ki a válságból, átalakítsa a gazdaságokat és a társadalmakat. A Next Generation EU ahhoz is hozzájárul, hogy az uniós gazdaságok kilábaljanak a Covid19-válságból. A költségvetés összegéről és a források elosztásáról a Bizottság, a Tanács és a Parlament együttesen hoz döntést, a költségvetés irányításáért azonban a Bizottság a felelős. Az Európai Parlament minden évben megvizsgálja az előző évi költségvetés végrehajtását, és a Tanács ajánlása alapján döntést hoz arról, hogy megadja-e a Bizottságnak az ún. mentesítést, vagyis jóváhagyja-e a költségvetés végrehajtását.

2021-2027-es időszak többéves pénzügyi keret és a Next Generation EU (NGEU)

A teljes költségvetés: 1824,3 milliárd EUR (2018-as árakon)

- Többéves pénzügyi keret: 1074,3
- NGEU: 750.

2.3. A válság kezelése Magyarországon

A Magyar Kormány 2020. január 31-én határozattal megalakította a Koronavírus-járvány Elleni Védekezésért Felelős Operatív Törzset. Létrehozásának célja a Covid19-pandémia magyarországi kezelése és külföldi terjedésének elemzése és értékelése. 2020. márciusában Magyarországon országos vészhelyzetet hirdettek ki, melynek következtében számos korlátozó intézkedés került bevezetésre:

A járvány megfékezésére hozott legfontosabb egészségügyi intézkedések:

A bevándorlók beengedése határozatlan időre felfüggesztésre került. A legfertőzöttebb területekről csak magyar állampolgárokat engedtek be, akiknek 14 napos karantén letöltését tették kötelezővé. A jelenléti oktatást felfüggesztették és helyette online oktatás került bevezetésre először csak a felsőoktatásban később a közép és általános iskolai szinteken is. Zárt térben a 100 főnél nagyobb rendezvények megtartása szüneteltetésre került. Az 500 főnél nagyobb létszámú sportesemények megtartása pedig zárt kapuk mögé kényszerült. Később a rendezvények megtartását betiltották. A vendéglátóhelyek nyitva tartása pedig délután 3 órára korlátozódott. A tömegközlekedésben sűrűbb fertőtlenítést rendeltek el és korlátozták a repülőjáratokat. A nem magyar állampolgárok előtt pedig lezárásra kerültek a határok. Az orrot és szájat eltakaró maszk használatát kötelezővé tették bizonyos helyeken.

A járvány megfékezésére hozott legfontosabb gazdasági intézkedések:

- Hitel (tőke és kamatfizetési) törlesztési moratóriumot vezettek be, először csak 2020 év végéig később ezt hosszabbították 2022 év végéig.
- 2020 március közepétől év végéig maximalizálták a felvett lakossági fogyasztási hitelek THM mértékét, amely a jelzáloghitelekre nem vonatkozott.
- 2020 június végén a vállalkozási rövidlejáratú hiteleket meghosszabbították.
- Szintén 2020 június végén a munkáltatók járulékfizetési kötelezettségét teljes mértékben elengedték, a munkavállalóknak nyugdíjjárulékot nem kellett fizetni és az egészségbiztosítási díjat a törvényi minimum szintjére csökkentették azon

foglalkoztatási területeken, amelyekre a járvány okozta intézkedések a legnagyobb veszteséget jelentették, mint például turizmus, vendéglátás kultúra stb.

- Ezen ágazatokban a helyiségek bérleti szerződését felmondani nem lehetett, a bérleti díjat pedig nem lehetett megemelni.
- A turizmusfejlesztési hozzájárulás fizetését felfüggesztették
- Azon taxisok, akik a KATA törvény szerint adóztak határozott időre mentesítették az átalányfizetési kötelezettség alól.
- A parkolás országszerte ingyenesség vált.
- Egyes élelmiszerek árára hatósági árat vezettek be, mint például cukor, búza finomliszt, étolaj stb.
- A benzin és a gázolaj árának felső határát 480 Ft-ban maximalizálták.

A koronavírus járványnak több hulláma is volt az elmúlt években. A legszigorúbb intézkedések hazánkban az első két hullámnál kerültek bevezetésre, melyek időközben feloldásra kerültek, de összességében elmondható, hogy a fent felsorolt intézkedések együttesen negatív hatást gyakoroltak a gazdasági életre.

A pandémia gazdasági hatásai, ahogyan a világ legtöbb országát így a Magyar gazdaságot is jelentős mértékben sújtotta.

A legsúlyosabb gazdasági hatások hazánkban:

- A legnagyobb veszteségeket a turizmus szenvedte el,
- Munkahelyek százezrei szűnnek meg,
- Bizonytalan időre leállt a munka az autógyárakban, ami a magyar GDP jelentős részét adja,
- A gyáraknak alapanyag ellátási nehézségekkel is meg kellett küzdeniük,
- A forint zuhanásnak indult néhány nap alatt,
- Jelentős üzemanyag áremelkedés,
- Rekord magas infláció,
- Az építőipar nehéz helyzetbe kerül, nagy projektek kivitelezése is csúszott,
- A határlezárás miatt munkakiesés, valamint a lassabb áruszállítás is nehezítette az ellátást.

A járvány és ennek következtében hozott gazdasági intézkedések negatív hatását még a mai napig érezzük.

2.4. Intézkedések az önkormányzatokra nézve

A pandémia a helyi önkormányzatokat is korábban nem látott kihívások elé állította. A COVID19 járvány okozta gazdasági válság, ahogy a legtöbb gazdálkodó szervezetet, úgy az önkormányzatokat is érzékenyen érintette, egyes helyeken szinte el is ellehetetlenítette azt. A kormányzati intézkedések révén többletfeladatokkal is meg kellett birkózni a helyi vezetéseknek, melyhez a kellő forrás nem volt biztosított. A helyi önkormányzatok új feladatai a járványhelyzetben:

- a kormányzati intézkedések végrehajtása;
 - saját hatáskörükben hozott járványügyi intézkedések;
 - a szociális ellátásban való fokozottabb részvétel;
 - új közigazgatási eljárási formákat és kereteket sajátítása (pl. online ügyintézés);
 - újfajta kommunikációs megoldások keresése, bevezetése;
 - új hivatali munkaszervezési formák bevezetése (home office).
- ([HTTPS://WWW.PARLAMENT.HU/DOCUMENTS/](https://www.parlament.hu/documents/) 2023)

A járványügyi és gazdaságvédelmi alap létrehozására és a közös teherviselésre hivatkozva a kormány jelentős bevételeket vont el az önkormányzatok költségvetéséből, amely még jobban megnehezítette a válság helyi szintű kezelését. A legjelentősebb kormányzati elvonások:

- gépjárműadó elvonása: A korábban önkormányzatoknál maradó 40 százalékos adóbevétel 100 százalékban elvonásra került,
- iparűzési adó felének elvonása: A kormány 2021-es adóévben a meghatározott KKV vállalkozások helyi iparűzési adó fizetését 1 százalékra mérsékelte. Az intézkedés a 25 ezer főnél nagyobb településeket érintette hátrányosan ugyanis esetükben nem teljes összegű volt az adóbevétel kompenzálás, hanem egyéni alkuk alapján,
- az idegenforgalmi adó elvonása,
- a helyi adók mértékének emelésére és az új adók bevezetésének hozott korlátozás a vészhelyzet alatt,
- a parkolás ingyenessé tétele: ami szintén jelentős bevétel kiesést eredményezett, valamint,
- a közterület használat ingyenesség tétele a turisztikai és vendéglátó egységek számára.

A fenti felsorolásból látható, hogy ekkora mértékű bevétel kiesés mellett az önkormányzatok számára nagyon nehéz feladatot jelentett és jelent a fizetőképesség megőrzése és az eladósodás elkerülése.

2.5. Gazdálkodás elemzésének módszerei, szükségessége

A gazdasági elemzés, a gazdasági vezetés egyik legfontosabb eszköze. Lényegét tekintve egy olyan módszer, amellyel a gazdasági vezetés olyan tájékoztatást kaphat, mely számára nélkülözhetetlen ahhoz, hogy a tevékenység megismerhető, mérhető, bírálható és fejleszthető legyen. Célja, hogy feltárja és számszerűleg értékelje azokat a körülményeket, amelyek befolyásolják a gazdálkodást, a vezetés döntés előkészítését, illetve az intézkedések végrehajtását. A számvitel törvény a gazdasági folyamatok értékelését a gazdasági események kötelező értékelése révén írja elő. A költségvetési szervek számviteli törvényét a 4/2013.(I.11.) Kormány rendelet az államháztartás számviteléről szóló rendelet írja elő.

A számviteli rendszer egyik fontos eleme a beszámoló. Célja megbízható és valós kép adjon a vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzet alakulásáról, azok számára, akik érintettek.

A pénzforgalmi mutatók segítségével különböző oldalakról kaphatunk információt a pénzügyi teljesítményről. Dolgozatomban azokat mutatószámokat ismertetem, amelyek egy önkormányzati gazdálkodás elemzéséhez relevánsak.

A **vagyoni helyzet** értékelése mutat esetünkben az önkormányzat vagyonára, a mérleg eszköz és forrás oldalára. A vagyoni helyzet alakulása különböző mutatószámok segítségével ismerhető meg, melyek a következők:

- Tőkeerősség mutató,
- Saját tőke növekedése mutató,
- Kötelezettségek aránya mutató,
- Befektetett eszközök fedezete I. mutató,
- Tárgyi eszközök fedezettsége mutató.

A **pénzügyi helyzet** elemzésére a likviditási mutatók és az adósságállományra vonatkozó mutatószámok segítségével ismerhető meg.

A leggyakrabban használt mutatók a következők:

- Likviditási mutató,
- Likviditási gyors ráta,
- Adósságállomány aránya,
- Eladósodottsági mutató.

3. HATVAN VÁROS BEMUTATÁSA

Dolgozatomnak ebben a részében Hatvan Városát, a város történetét és a hivatal szervezeti felépítését mutatom be röviden, ezt követően pedig Hatvan Város Önkormányzatának feladatait ismertetem az alapító okirat segítségével.

3.1. Hatvan Város története

Hatvan Város Heves megye nyugati részében az Északi-középhegység és az Alföld találkozásánál a Zagyva folyó völgyében található. A folyó két részre osztja a várost; keleti részén Óhatvan, nyugati részén Újhatvan helyezkedik el. A Hatvani járás székhelye, a megye harmadik legnépesebb települése, lakosainak száma körülbelül 20.044 fő. Kiemelkedő közlekedési csomópont, a környező települések fontos kereskedelmi, oktatási, kulturális központja. Az 1. ábrán látható Hatvan Város madártávlatból, a Városháza és Hatvan térképe.

1. ábra: **Hatvan város**

Forrás: www.google.hu képei alapján saját szerkesztés

Régészeti leletek tanúskodnak arról, hogy Hatvan térségében már az újkőkorszakban letelepedett az ember. A város elnevezését vélhetően egy itt megtelepedett előkelő személyről kapta, és nem a fővároshoz való 60 km-es távolság miatt. A város életében és

fejlődésében meghatározó szerepet játszott a vasút építése és az 1889-ben létesített cukorgyár, amely területén később 1954-ben a konzervgyár is otthont kapott.

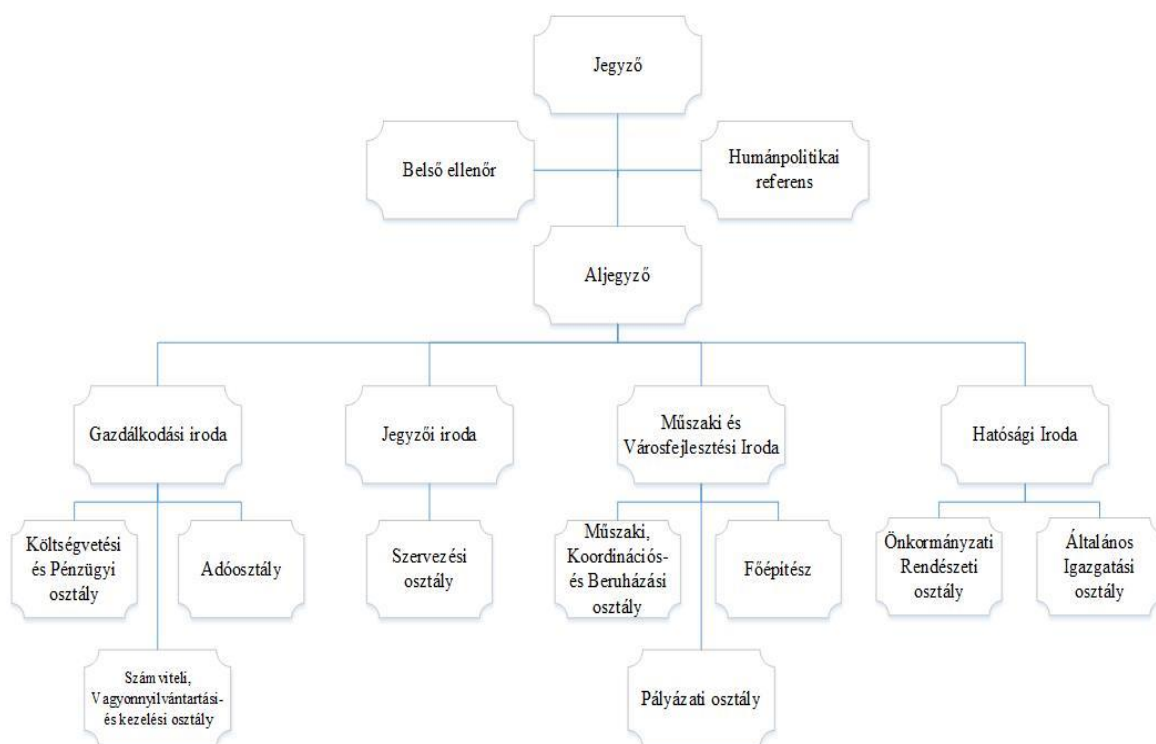
A város nevezetességei közé tartozik többek között a Grassalkovich-kastély, Hatvani Lajos Múzeum (Sörház), Szent Adalbert templom és plébánia, Városháza, Bártortábor stb.

A város életébe jelentősen szerepet tölt be a Hatvan szélén található iparipark, mely az Újhatvani részen a város peremén helyezkedik el. A Város 1998 óta jogosult a Hatvani Ipari park cím viselésére. Több gyáregység is található itt, mint például Robert Bosch Elektronikai Kft., Horváth Rudolf Intertransport Kft., LKH Leoni Kábelgyár Hungária Kft. stb. A közelmúltban került átadásra a Lipóti Pékség gyára, ezzel újabb munkahelyet teremtve a város és a környéken élők számára. Az üzemek munkalehetőséget nyújtanak a településen és vonzás körzetében élőknek, valamint a városnak jelentős bevétele származik az itt működő létesítményektől befolyó adókból.

3.2. A polgármesteri hivatal szervezeti felépítése

Hatvan Város Önkormányzata és Kerekharaszt Község Önkormányzata 2013. március 1-jével Hatvani Közös Önkormányzati Hivatalt hozott létre, mint új költségvetési szervet, amely 2019-ig folytatta működését. Az intézmény hálózatban 2020-ban változás történt, melynek következtében január 01-jétől Kerekharaszt település kivált a Hatvani Közös Önkormányzati Hivatalból, így a hivatal neve megváltozott Hatvani Polgármesteri Hivatalra, azonban egyéb törzsadatok nem változtak. Dolgozatom érinti a 2019 előtti és 2019 utáni időszakot is, ezért mindkét hivatali megnevezés szerepel benne.

A hivatal szervezeti felépítése egy funkcionális többvonalas szervezet. Ez a szervezeti típus könnyen áttekinthető, amely stabil környezetben jól működik. A 2. szervezeti ábra szemlélteti Hatvan Város Polgármesteri Hivatalának hierarchiai rendszerét és a különböző pozíciókat.

2. ábra: **Polgármesteri hivatal szervezeti felépítése**

Forrás: <http://hatvan.hu> 2023- as szervezeti ábra alapján, saját szerkesztés

A 2. ábra a Hatvani Polgármesteri hivatal szervezeti felépítését mutatja be. A polgármesteri hivatalt a jegyző vezeti. Ő gyakorolja a munkáltatói jogokat a hivatal köztisztviselői és munkavállalói tekintetében. Feladata jelenteni, ha jogszabálysértést észlel; részt vesz tanácskozási joggal a képviselőtestületi ülésen; a rendeleteket előkészíti és kihirdeti; ellátja az önkormányzat működésével kapcsolatos feladatokat.

A következő szinten helyezkedik el a humánpolitikai referens, aki személyi állománya jogszerű foglalkoztatásához kapcsolódó személyügyi ügyek teljes körű ellátásáért felelős. Ugyan csak ezen a szinten helyezkedik el a belső ellenőr, akinek a feladata a gazdálkodás belső ellenőrzése.

A harmadik szinten az aljegyző áll, aki a jegyző helyettese, a jegyző által meghatározott feladatokat látja el.

A hierarchia legalsó szintjén 4 iroda található: Gazdálkodási iroda, Műszaki és Városfejlesztési iroda, Hatósági iroda, Jegyzői iroda. Az irodák különböző osztályokra tagozódnak.

3.3. Hatvan Város intézményei

A feladatok ellátásában nagyon fontos szerepet töltenek be az önkormányzati intézmények. Ezeket az önkormányzati költségvetési szerveket a képviselő-testületek hozzák létre. Hatvan Város intézményei önállóan működő és gazdálkodó intézmények. Önálló működésről abban az esetben beszélünk, amikor a kezelésben lévő vagyon értéke, a feladatok összetettsége, valamint a szerv nagysága indokolja ezt a működési formát, ami azt jelenti, hogy minden feladatot maguk látnak el. Ebben az esetben az intézmény vezetője fele a szabályszerűségért, az eredményességért és a takarékos gazdálkodásért is.

A város önállóan működő és gazdálkodó intézményei:

- Óvodák: Hatvani Százszorszép Óvoda, Hatvani Brunszvik Teréz Óvoda, Hatvani Vörösmarty téri Óvoda, Hatvani Napsugár Óvoda, Hatvani Gesztenyés kert Óvoda, Hatvani Varázskapu Óvoda, Hatvani Csicsergő Óvoda,
- Ady Endre Könyvtár,
- Grassalkovich Művelődési Ház,
- Integrált Könyvtár és Muzeális Gyűjtemény,
- Szociális, Gyermekjóléti és Egészségügyi Szolgálat,
- Hatvani Közös Önkormányzati Hivatal, 2020-tól Hatvani Polgármesteri Hivatal.

Dolgozatomban a 2017 és 2021 közötti időszakot vizsgálom, ez időszak alatt a város intézményhálózatát a Képviselő-testület több alkalommal is módosította.

3.4. Hatvan Város Önkormányzata alapító okirata

Az alapító okiratot tanulmányozva szembetűnő, hogy a kötelező tartalmi elemek kiemelve szerepelnek az okiratban.

Először a költségvetési szerv neve, székhelye, létrehozásáról szóló jogszabály olvasható, ezt követően a jogszabályban meghatározott kötelező feladatok találhatók.

Hatvan Város Önkormányzata alaptevékenysége igazán széleskörű, körülbelül 65 kötelező feladatot lát el, mint például:

- általános közigazgatási feladat (például: jogalkotás, önkormányzati rendezvények lebonyolítása, vállalkozási tevékenységek);

- önkormányzati szolgáltatások (például: közvilágítás, közbeszerzési eljárással kapcsolatos szolgáltatások);
- üzleti élet szabályozása;
- szennyvíz gyűjtés, tisztítás, elhelyezés;
- közbiztonság, közterületek rendjének őrzése;
- tűzvédelem;
- útépítés;
- folyóirat, időszaki kiadványok kiadása (például: Hatvani Hírlap);
- televízió műsorszolgáltatása (például: Hatvan Televízió);
- saját tulajdonú és bérleti ingatlan bérbeadása és üzemeltetése;
- önkormányzati pénzbeli ellátás (például: szociális segély, lakásfenntartási támogatás, gyermekvédelmi támogatás, átmeneti segély);
- temetkezés, temetkezést kiegészítő szolgáltatás (például: köztemető fenntartása);
- állategészségügyi ellátás;
- esélyegyenlőséget segítő feladatok, támogatások (például: közfoglalkoztatás);
- veszélyes és nem veszélyes hulladék gyűjtés, szállítás, kezelés.

Az önként vállalt feladatok körét a rendelkezésre álló anyagi, személyi állomány, infrastrukturális adottságok, hagyományok alapján kerülnek megtervezésre.

Önként vállalt feladatok például:

- felsőoktatás (Hatvani Községi Felsőoktatási Képzési Központ üzemeltetése);
- sport (például: szabadidősport, verseny- és élsport);
- szociális ellátások (például: munkahelyi és közétkeztetés, szociális vásárlási kedvezmény);
- közművelődés (helyi közszolgálati műsorszolgáltatás támogatása, elősegítése);
- lakásgazdálkodás (például: önkormányzati tulajdonú lakások bérbeadása);
- vízrendezés és csapadékvíz elvezetés;
- csatornázás;
- közterületek fenntartása;
- helyi tömegközlekedés biztosítása (Hatvan város közigazgatási területén helyi autóbusz-tömegközlekedés biztosítása);
- köztisztaság és településtisztaság biztosítása (például: önkormányzati tulajdonú közterületek tisztaságának biztosítása).

Az önkormányzati feladatok jelentős részét körülbelül 67 százalékát teszik ki a kötelezően ellátandó feladatok, az önként vállalt feladatok alig több mint a negyede körülbelül 33% százalék.

Az alapító okiratban megtalálható még többek között az ellenőrző szervet (Heves Megyei Kormányhivatal). A polgármesteri hivatal vagyonának összetétele. Vezetőjének azaz a jegyzőnek a kinevezési, megbízási, választási rendjét, valamint a foglalkoztatottakra vonatkozó foglalkoztatási jogviszonyt, ami lehet közszolgálati jogviszony, munkaviszony vagy megbízási jogviszony. Tartalmazza a vállalkozási tevékenység felső határát a kiadások tekintetében, ami Hatvanban maximum 5 százalék és a feladatok ellátását nem veszélyeztetheti.

Végül pedig az alapító, vagyis a polgármester aláírását.

Hatvan Város Önkormányzatának gazdálkodása, úgy mint: a költségvetés elkészítése, az abban foglalt feladatok végrehajtásáról szóló beszámoló elkészítése, valamint az egyéb beszámolási és adatszolgáltatási kötelezettségek teljesítése természetesen a mindenkor érvényes törvényi előírásoknak megfelelően történik. Ehhez igazítva, a törvény által biztosított kereteken belül alkotja meg önálló helyi rendeleteit, hozza meg egyéni, sajátos döntéseit. Ezen rendeletek, döntések közé tartozik például az Önkormányzat egy 2012-ben keletkezett rendelete, amely lehetővé teszi a felsőoktatásban tanuló diákok ösztöndíjjal történő támogatását. A képviselő-testület rendeletének célja, hogy segítséget nyújtson az állandó hatvani lakóhellyel rendelkező felsőoktatási intézményben tanuló hallgatóknak az iskolai tanulmányok folytatásához, ezzel egyidejűleg elősegítse a helyi munkaerőpiacot. A pályázatnak az lényege, hogy azok a diákok, akik programban részt vesznek, a pályázattal finanszírozott időszakkal megegyező időtartamban kötelesek valamilyen jogviszonyt, munkaviszonyt teremteni a városban, aminek az oklevél megszerzését követő 10 éven belül kell megtörténnie. Abban az esetben, ha ezt a feltételt nem teljesítik, vissza kell fizetni a juttatás összegét. Ennek a pályázati lehetőségnek a megalkotásával a városvezetésnek az a nem titkolt szándéka, hogy a jól képzett, fiatal helyi szakembereket megtartsa lakóhelyükön, és érdekeltté tegye őket abban, hogy itt létesítsenek munkaviszonyt, hogy a megszerzett tudásukat szülővárosukban hasznosítsák, kamatoztassák, elősegítve ezzel lakóhelyük fejlődését, élhetőbbé válását, modernizációját.

Egy másik terület például, amikor helyi rendelet formájában hozhat döntéseket a képviselő-testület, a helyi kitüntetések adományozása. A következő kitüntető címek adományozásáról határoz az Hatvan Város Önkormányzatának vezetősége minden évben. A „Hatvan Város Díszpolgára” kitüntetés, amit olyan személy nyerheti el, aki a városban végzett sokéves, kiemelkedő munkásságával, egész életművével a város köztisztviselőjében álló, mindenki által elismert polgárává vált. A „Hatvany Irén kitüntető emlékérem - az ifjúságért” kitüntető cím, ami oktatásban végzett kimagasló, áldozatos munkavégzésért jár. A „Papp Zoltán emlékgűrű – a közügyért” a közszolgálatban töltött több éven át tanúsított, kiemelkedő munka eredményeként nyerhető el. Évente, külön rendezvény keretében kiosztásra kerül az „Az év vállalkozása”, illetve a „Hatvan város együttműködő partnere” díj. Ezeken felül „Polgármesteri Díszoklevél” és „Polgármesteri Emléklap” adományozható egyéb kiemelkedő teljesítményért, elért eredményért iskolai csoportoknak, sportcsapatoknak, egyéb közösségeknek, vagy akár magánszemélyeknek is.

4. HATVAN VÁROS ÖNKORMÁNYZATA GAZDÁLKODÁSÁNAK VIZSGÁLATA

Az irodalmi rész áttekintése és a hatvani önkormányzat rövid bemutatása után dolgozatomban ezen részében Hatvan Város Önkormányzata gazdálkodásának alakulását mutatom be 2017 és 2021 között. A vizsgált időszakról az alap adatokat az 1-3. melléklet tartalmazza, amely Hatvan Város Önkormányzatának költségvetési zárszámadásról szóló rendeletei alapján készült saját szerkesztéssel.

Az önkormányzat koncepcióját, rendelet-tervezetét és a rendeletét áttanulmányozva szeretném bemutatni a város költségvetésének alakulását a 2017-től 2021-ig terjedő időszakban. Az elemzésem célja az önkormányzat gazdasági helyzetének bemutatása, és a gazdasági hatékonyságot befolyásoló tényezők feltárása. Az adatok elemzése során a bázis és lánc viszonyszámok, valamint különböző pénzügyi mutatószámok segítségével dolgoztam.

4.1. Bevételek alakulása

Dolgozatomban a bevételek elemzése nem teljeskörű, kiemelten azok szerepelnek benne, amelyek jelentős részét képezik az összbevételnek. Az alap adatokat összesítő táblázatot az 1. melléklet tartalmazza.

A 3. ábra a hatvani önkormányzat összbevételének alakulását szemlélteti 2017 és 2021 között.

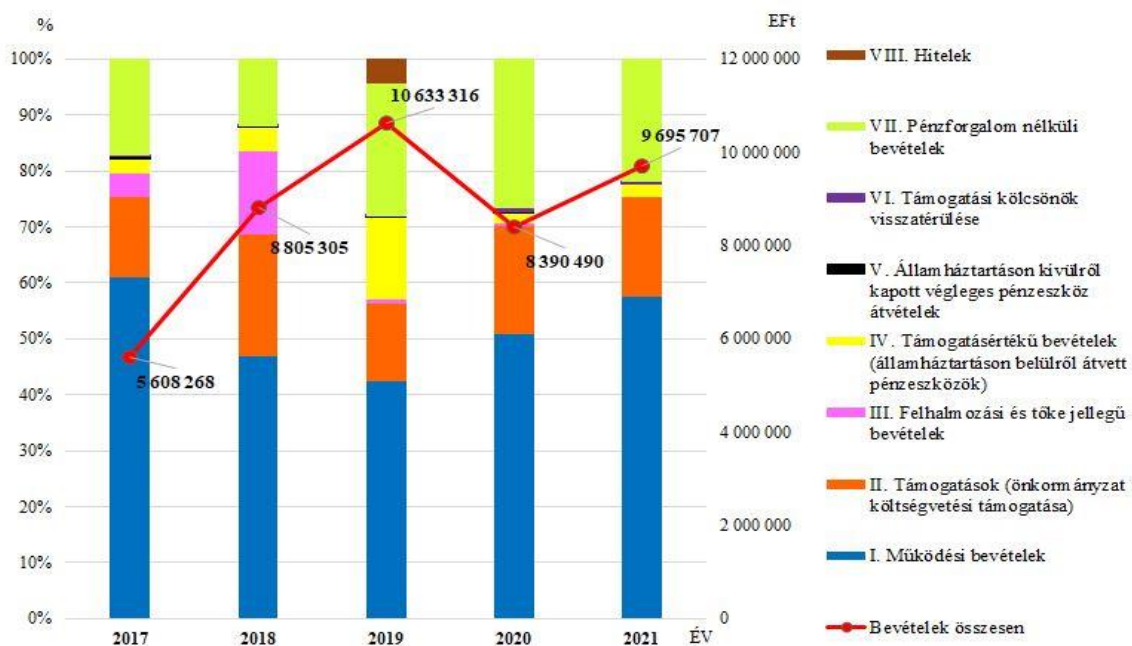

3. ábra: Bevételek alakulása a vizsgált időszakban

Forrás: Hatvan önkormányzatának 2017-2021-es zárszámadásai alapján, saját szerkesztés

A 3. ábra alapján elmondható, hogy Hatvan Város Önkormányzatának összbevételei 2019-ig növekvő tendenciát mutatnak. A legnagyobb bevétel gyarapodás az előző évhez viszonyítva a 2018-as évben látható, ekkor a bevételek összességében 57%-kal növekedtek a 2017. évihez képest. A növekedés oka, hogy jelentősebb összegű állami támogatást kapott az önkormányzat felhalmozási célra, valamint az önkormányzat sikeres pénzügyi befektetés után járó árfolyam nyereség volt. Az emelkedés a 2019-es évben is folytatódott, ekkor az összesbevételi növekedés további 20,76%-kal gyarapodott, ennek oka, hogy a működési bevételek, ezen belül adóbevétel emelkedtek, az előző évi pénzmaradvány növekedett, illetve, ebben az évben voltak, olyan nyertes Európai Unió pályázat, amire felhalmozási támogatást kapott az önkormányzat. A legnagyobb bevétel kiesés 2020-ban látható, ebben az évben a hiány 21%-os volt az előző évhez viszonyítva. A hiány fő oka, hogy a 2020-ban világszerte, így hazánkban is elterjedt új típusú koronavírus járvány megfékezésére hozott kormányzati és helyi intézkedések következményeként bezárt üzletek és leállni kényszerülő gyárak, amely miatt a legnagyobb bevételi alapot biztosító helyi adóbevétel jelentős mértékben csökkent, illetve a támogatás értékű bevételek (államháztartáson belülről átvett pénzeszközök) is elmaradtak az előző évhez képest.

A 4. ábra a bevételek összetételének alakulását szemlélteti a 2017 és 2021 közötti időszakban.

4. ábra: Az összbevételek összetételének alakulása a vizsgált időszakban

Forrás: Hatvan önkormányzatának 2017-2021-es zárszámadásai alapján, saját szerkesztés

A 4. ábra mutatja a város főbb bevételi típusait és ezek alakulását a vizsgált időszakban. A 4. ábra alapján elmondható, hogy a város legnagyobb forrása a működési bevételekből származik, ami az összes bevétel körülbelül 50-60%-át teszi ki. A működési bevételek jelentős része a helyi adó bevételekből tevődik össze. Ezek alapján elmondható, hogy az önkormányzat kiadásainak jelentős részét saját forrásból finanszírozza. Az állami támogatások (4.ábrán: II. Támogatások) a hatvani önkormányzat esetében az összes bevétel nagyjából negyedét teszik ki, ide soroljuk a normatív támogatásokat, felhalmozási támogatásokat és az állami támogatás megelőlegezést. A pénzforgalom nélküli bevételek a teljes bevétel körülbelül 15%-át adják, amelyek magába foglalják az előző évi pénzmaradványt. A 4. ábrán látható, hogy 2018-ban az önkormányzat III. Felhalmozási és tőke jellegű bevételei megemelkedtek, ennek egyik oka, hogy 2017-ben és 2018-ban önkormányzati pályázati kiírás útján értékesítésre került több önkormányzati tulajdonú ingatlan, a másik oka, a sikeres pénzügyi befektetésnek volt köszönhető. A 2021-es év a járványhelyzet ellenére bevételek szempontjából pozitívan alakult, így az előző évhez képest 15,56%-os emelkedés figyelhető meg.

A bevételek növekedésének és csökkenésének összbevételei eredményt jelentősen érintő okait a következőkben részletesebben is bemutatom.

Működési bevételek: Szükségesek a zavartalan működéshez, innen származik az összes bevétel jelentős hányada.

Az 1. táblázat a Működési bevételek alakulását és összetételét szemlélteti.

1. táblázat: **Működési bevételek alakulása a vizsgált időszakban**

Bevételek					adatok EFT
	2017	2018	2019	2020	2021
I. Működési bevételek	3 413 745	4 126 089	4 504 140	4 268 930	5 581 952
1. Intézményi bevételek	445 102	548 312	478 200	251 408	312 877
2. Önkormányzat saját bevételei	2 968 643	3 577 777	4 025 940	4 017 522	5 269 075
2.1. Helyi adók	2 891 631	3 501 758	3 944 378	4 011 439	5 265 809
2.1.1. Iparüzési adó	2 575 163	3 175 049	3 588 791	3 635 127	4 874 235
2.1.2. Magánszemélyek kommunális adója	70 608	67 555	72 317	65 379	64 093
2.1.3. Építményadó	244 600	257 115	281 298	310 255	327 088
2.1.4. Talajterhelési díj	0	0	0	0	0
2.1.5. Idegenforgalmi adó	1 260	2 039	1 972	678	393
2.2. Átengedett központi adók (Gépjárműadó maradó rész 40%)	72 080	72 384	76 618	0	0
2.2.1. Gépjárműadó (önkormányzatnál maradó rész 40%)	72 080	72 384	76 618	0	0
2.3. Bírságok, pótlékok, egyéb sajátos bevételek	4 932	3 635	4 944	6 083	3 266
2.3.1. Bírságok, pótlékok	4 932	3 635	4 944	6 083	3 266

Forrás: Hatvan önkormányzatának 2017-2021-es zárszámadásai alapján, saját szerkesztés

Az 1. táblázat mutatja be, hogy a működési bevételek, milyen bevételi kategóriákból adódnak össze. A fenti táblázat szemlélteti, hogy a legfőbb bevételi forrás az önkormányzati saját bevételeken belül a helyi adókból származik. A vizsgált időszakban a működési bevételek emelkedő tendenciát mutatnak, kivéve 2020-at, ahol 5-6%-os csökkenés látható. A működési bevételek alakulását következőkben mutatom be.

Intézmény működési bevétel: ebbe a bevételi kategóriába a szerződésből eredő bevételek és a térítési díjak sorolhatók. A térítési díjak tervezésénél fontos szempont a lakosság terhelhetősége és a szerződésekből eredő bevételek esetén az infláció növekedés figyelembevétele.

Az intézményi bevételek esetében a legnagyobb emelkedés a 2018-as évben volt, ami abból származott, hogy nőtt az önkormányzathoz tartozó szakfeladatok működési bevétele, ezen belül is az áfa visszaigénylés mértéke volt kiemelkedő. Ez követő években a bevételek mértéke csökkenést mutat, de a mélypont a 2020-as évre tehető. A pandémia miatt a bevételek elmaradtak a tervezethez képest, melynek oka, hogy a járványügyi intézkedések értelmében a gyerekek több hónapig nem jártak óvodába, iskolába, így étkeztetésre sem volt szükség, illetve nem kerültek megrendezésre a kulturális események sem, így az ebből származó bevételek (például belépőjegyek) is kiestek az előző évekhez képest.

Önkormányzat saját működési bevétele: ide soroljuk a helyi adóbevételeket, az átengedett központi adót és a bírságok, pótlékokból származó bevételeket.

A 2. táblázat azt mutatja, hogy a saját bevételek hány százaléka az összes bevételnek.

2. táblázat: **Saját bevételek aránya az összbevételhez képest a vizsgált időszakban**

Saját bevételek az összes bevétel hányadában	2017	2018	2019	2020	2021
Saját bevételek (EFt)	2 968 643	3 577 777	4 025 940	4 017 522	5 269 075
Bevételek összesen (EFt)	5 608 268	8 805 305	10 633 316	8 390 490	9 695 707
Saját bevételek/ bevételek összesen (%)	52,93%	40,63%	37,86%	47,88%	54,34%

Forrás: Hatvan önkormányzatának 2017-2021-es zárszámadásai alapján, saját szerkesztés

A 2. táblázat alapján a mutató kiszámítása után egyértelműen látszik, hogy a saját bevételek magas arányt képviselnek az összes bevételben. A magas arány legnagyobb része a helyi adókból származik.

Helyi adó bevételek: teljes egészében az önkormányzatot illetik meg. Az önkormányzat a helyi adóztatásról szóló törvényt alapul véve alkotja meg a hely adóztatást szabályzó rendeletét. Hatvan Város Önkormányzata a következő adótípusokat vezette be:

- vagyoni típusú adókon belül: építményadót, talajterhelési adót;
- kommunális jellegű adókon belül: magánszemélyek kommunális adóját és
- idegenforgalmi adót, illetve,
- a helyi iparüzési adót.

Helyi iparüzési adót, annak a vállalkozónak kell fizetni, aki az önkormányzat területén telephellyel rendelkezik. Az adó alapja az eladott áruk beszerzési értékével, közvetített szolgáltatások összegével és az anyagköltséggel csökkentett nettó árbevétel. Az adóbevételek közül az iparüzési adó képezi a legnagyobb bevételi arányt.

Magánszemélyek kommunális adóját annak kell megfizetni, aki építményadó vagy telekadó alanya, vagy olyan lakás bérleti jogával rendelkezik, ami nem magánszemély tulajdonát jelenti.

Építményadót az ingatlan naptári év első napjában lévő tulajdonosnak kell megfizetnie, a hasznos alapterület vagy a korrigált forgalmi érték után. A helyi adókon belül ez az adó teszi ki a másik nagyobb mértékű bevételt.

Az 1. táblázaton látható, hogy a vizsgált időszakban a helyi adó bevételek a pandémia ellenére jól alakultak és növekvő tendenciát mutatnak. Ugyanakkor a zárszámadás áttanulmányozásából kiderült, hogy 2020-ban a Kormány által bejelentett gazdaságvédelmi intézkedések okán az év eleji költségvetés módosításra került. Az új módosított előirányzat 13%-kal lett kevesebb a tervezetthez képest, ami a koronavírus-járvány védekezésére végrehajtott pénzügyi átcsoportosítás, a bevétel kiesés miatt volt indokolt. A csökkenés további oka, hogy a decemberi iparüzési adó feltöltés eltörlésre került, ami nagyjából 450 millió Ft bevételkiesést okozott. A 2021-es évben a válsághelyzet ellenére 1.254.370 E Ft-al emelkedett az összes helyi adó bevétel. A növekedést helyi iparüzési adóbevétel előző éveket érintő adókorrekciója és a többlet adó befizetések eredményezték.

A 3. táblázat az fejezi ki, hogy a helyi adók hány százaléka az összes bevételnek.

3. táblázat: **Helyi adók aránya az összesbevétel hányadában a vizsgált időszakban**

Helyi adók az összesbevétel hányadában	2017	2018	2019	2020	2021
Helyi adók (Eft)	2 891 631	3 501 758	3 944 378	4 011 439	5 265 809
Bevételek összesen (Eft)	5 608 268	8 805 305	10 633 316	8 390 490	9 695 707
Helyi adók/ bevételek összesen (%)	51,56%	39,77%	37,09%	47,81%	54,31%

Forrás: Hatvan önkormányzatának 2017-2021-es zárszámadásai alapján, saját szerkesztés

A 3. táblázat alapján látható, hogy az összes bevétel körülbelül 50 százalékát a helyi adóbevételek alkotják. A 2018-as és 2019-es évben látható csökkenés azzal magyarázható, hogy ezekben az években jelentősen megemelkedtek az önkormányzat felhalmozási és támogatási bevételei, ezáltal jelentősen emelkedett az összbevétel. A táblázat második során látható helyi adó bevételek alakulásával kapcsolatban elmondható, hogy a pandémia következtében 2020-ban a helyi adóbefizetés növekedési üteme kevesebb volt az előző évekhez képest, de a hatékony munkának köszönhetően a tervezett bevételt sikerült elérni. A 2020-as év elmaradásának legfőbb oka, hogy a kormány módosította a gépjárműadó törvényt, melynek értelmében a belföldi gépjárművek után a helyi önkormányzatok által beszedett gépjárműadóból fennmaradó 40%-os önrész a továbbiakban elvonásra került a központi költségvetés javára.

A következő két mutató számításához szükséges lakosságszám a Belügyminisztérium Nyilvántartások Vezetéséért Felelős Helyettes Államtitkárság honlapján közzétett adatokból származik.

A 4. táblázat az egy lakosra jutó önkormányzati saját bevételt mutatja.

4. táblázat: **Egy lakosra jutó önkormányzati saját bevétel a vizsgált időszakban**

1 lakosra jutó saját bevétel	2017	2018	2019	2020	2021
Saját bevétel (Eft)	2 968 643	3 577 777	4 025 940	4 017 522	5 269 075
Lakosságszám (fő)	20 941	20 784	20 639	20 538	20 400
1 főre jutó saját bevétel (Eft/fő)	141,76	172,14	195,06	195,61	258,29

Forrás: Hatvan önkormányzatának 2017-2021-es zárszámadásai alapján, saját szerkesztés

Az 5. táblázat az egy lakosra jutó helyi adó bevételt mutatja.

5. táblázat: **Egy lakosra jutó helyi adó bevétel a vizsgált időszakban**

1 lakosra jutó helyi adó	2017	2018	2019	2020	2021
Helyi adó (EFt)	2 891 631	3 501 758	3 944 378	4 011 439	5 265 809
Lakosságszám (fő)	20 941	20 784	20 639	20 538	20 400
1 főre jutó helyi adó (EFt/fő)	138,08	168,48	191,11	195,32	258,13

Forrás: Hatvan önkormányzatának 2017-2021-es zárszámadásai alapján, saját szerkesztés

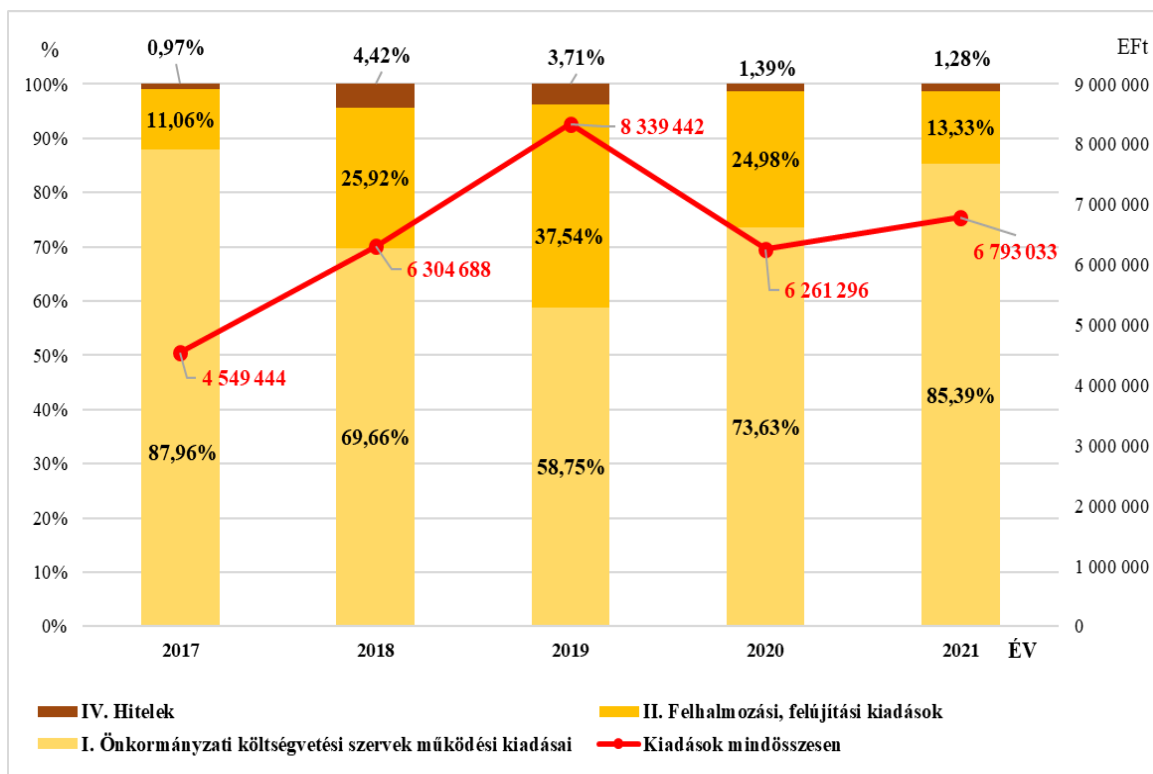
A 4. és 5. táblázat mutatja, hogy az egy főre jutó saját bevételek és helyi adók a vizsgált időszakban a lakosság számának csökkenése ellenére növekedett. A helyi adóbevételek növekedését a vizsgált időszakban összességében a gazdasági élet fellendülése, a sikeres felderítési és végrehajtási eljárási tevékenység és a bevételek szerkezetének átalakítása okozta. Ezért elmondható, hogy a válsághelyzet ellenére az önkormányzat szinten tudta tartani a saját bevételeit.

4.2. Kiadások alakulása

A kiadások tervezése során fontos szempont az önkormányzat, az intézmények és a városüzemeltetési feladatok működőképességének a biztosítása. Az előirányzatok az önkormányzat saját bevételei és az állami támogatások függvényében kerülnek meghatározásra. Hatvan Város Önkormányzatának legfőbb kiadásait a működési kiadások, a felhalmozási, felújítási kiadások és a hitelek alkotják. Az alap adatokat összesítő táblázatot az 2. melléklet tartalmazza.

A 2020-ban megjelenő korona vírus járvány okozta gazdasági nehézségek okán a Hatvani Önkormányzatnak jelentősen át kellett gondolnia és alakítania kiadási terveit annak érdekében, hogy meg tudja őrizni az intézményrendszer működő képességét és a likviditását. A hatékonyabb gazdálkodás megteremtése azonban több lemondással is járt, mely a későbbiekben kerülnek részletesebben kifejtésre.

Az 5. ábra a kiadások alakulását és az egyes kiadási típusok megoszlását mutatja be a vizsgált időszakban.

5. ábra: **Kiadások alakulása és megoszlása a vizsgált időszakban**

Forrás: Hatvan önkormányzatának 2017-2021-es zárszámadásai alapján, saját szerkesztés

Az 5. ábra alapján elmondható, hogy az összes kiadás alakulása a vizsgált időszakban ingadozó volt. A 2017-től 2019-ig tartó időszakban egy nagyon erős növekvő tendencia látható. Az összes kiadás 2019-re közel a duplájára növekedett 2017-hez képest, melynek legfőbb oka, hogy a korábbi évek nyertes pályázataival kapcsolatos beruházások megkezdődtek, illetve 2019-ben a Kézilabda Csarnok építésével kapcsolatos beruházásra a hatvani önkormányzat 1.575.873 E Ft-ot utalt át a Hatvani Kézilabda Egyesület részére egy korábban kötött megállapodás alapján. A 2020-as évtől jelentős visszaesés figyelhető meg. A pandémia következtében látható, hogy a városvezetés jelentősen visszafogta a kiadásait az előző évhez képest a kiadások összesen körülbelül 25%-kal kerültek csökkentésre. Az önkormányzat a válsághelyzet következtében az elsődleges szempontot arra helyezte, hogy az intézményrendszere folyamatos működését biztosítsa és mellett megőrizze a likviditást. Ennek következménye képen több tervezett fejlesztés, beruházás került elhalasztásra a következő évekre, de akadt olyan is melynek megvalósítása lemondásra került, valamint a korlátozások következtében az önkormányzati rendezvények elmaradtak, ami szintén csökkentette az összes kiadást.

A kiadások értéke a fogyasztói árindexszel módosítva a kiadások reálértékét adja meg. A fogyasztói árindex az infláció mérőszáma, ebből kifolyólag a kiadások reálértéke megmutatja, hogy valójában mennyit ér az adott évi kiadás, az önkormányzat kiadásainak esetében egy meghatározott év árain kifejezett érték. A kiadások reálértékének alakulását a 6. táblázat mutatja. A mutató számításához szükséges fogyasztói árindex a Központi Statisztikai Hivatal által közölt adatokból származik.

6. táblázat: **Kiadások reálértékének alakulása a vizsgált időszakban**

Évek	Kiadások fősszege (EFt)	Kiadások változása előző évhez	Fogyasztói árindex	Kiadások reálértéke (EFt)	Kiadások reálértékének alakulása (EFt)
2017	4 549 444	-	102,4%	4 440 257	-109 187
2018	6 304 688	38,6%	102,8%	6 128 157	-176 531
2019	8 339 442	32,3%	103,4%	8 055 901	-283 541
2020	6 261 296	-24,9%	103,3%	6 054 673	-206 623
2021	6 793 033	8,5%	105,1%	6 446 588	-346 445

Forrás: Hatvan önkormányzatának 2017-2021-es zárszámadásai és a KSH alapján, saját szerkesztés

A 6. táblázat alapján látható, hogy a kiadások reálértéke a kiadások főösszegéhez képest minden évben csökkent a vizsgált időszakban, ami azt jelenti, hogy 2017 és 2021 között alacsony értékű vásárlóerővel bírt a kiadásokra fordított összeg. A kiadások és reálértékének összefüggését a 2021-es évben mutatom be. Ekkor a kiadások főösszege 6.793.033 E Ft volt, aminek a reálértéke – 105,1%-os fogyasztói árindexszel módosítva – 6.446.588 E Ft azaz a kiadásokra fordított összeg vásárló ereje 346.445 E Ft-tal kevesebb. A 2021. évi kiadások reálértéke jóval alacsonyabb a 2017. évihez képest, ami azzal magyarázható, hogy 2021-ben az infláció körülbelül 3%-kal emelkedett meg a 2017. évihez viszonyítva. Ezek alapján látható, hogy a 2021-es évre nem csak a válsághelyzet kezelésére hozott intézkedések, de a növekvő infláció is nehezítette az önkormányzat pénzügyi helyzetét.

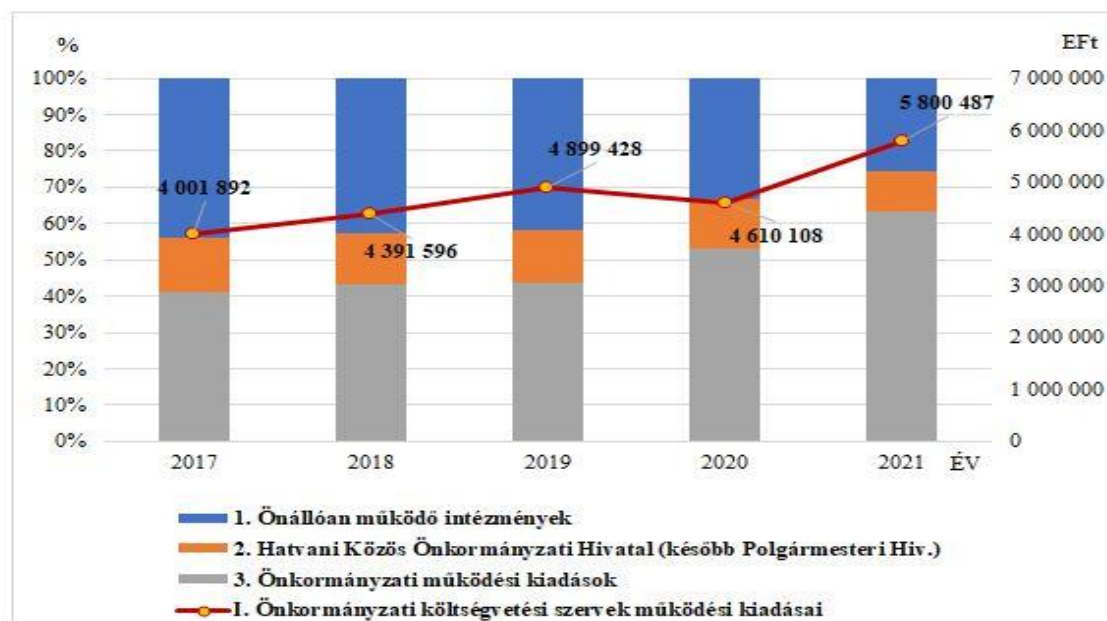
A következőkben a legfőbb kiadási csoportok alakulását mutatom be részletesebben:

I. Önkormányzati költségvetési szervek működési kiadásai: Hatvan Város Önkormányzatának legnagyobb kiadásai sorolhatók ebbe a kategóriába. Ezek a kiadások a zavartalan működés biztosításához elengedhetetlenek. A vizsgált időszak beszámolóinak

áttanulmányozása után megállapítottam, hogy 3 nagy csoportot különböztet meg az önkormányzat a működési kiadások között, amelyek a következők:

- Önállóan működő és gazdálkodó intézmények;
- Hatvani Közös Önkormányzati Hivatal, később Hatvani Polgármesteri Hivatal;
- Önkormányzati működési kiadások.

A 6. ábra az Önkormányzati költségvetési szervek működési kiadásai alakulását mutatja be.

6. ábra: Működési kiadások megoszlása és alakulása a vizsgált időszakban

Forrás: Hatvan önkormányzatának 2017-2021-es zárszámadásai alapján, saját szerkesztés

A 6. ábra alapján elmondható, hogy a vizsgált időszakban az önállóan működő és gazdálkodó intézmények költségei csökkentek az önkormányzati működési kiadások pedig növekedtek. A 6. ábra mutatja, hogy a város kiadásainak nagy részét az Önkormányzati működési kiadások és az Intézményi kiadások jelentik. A 2020-as évtől csökkenés figyelhető meg az intézményi és a hivatali kiadások esetében. A csökkenés oka a hivatal esetében, hogy a válsághelyzet következtében igyekezett kiadásait csökkenteni és takarékosabb gazdálkodásra állt át. Az intézmények esetében a csökkenést főként az okozta, hogy a járvány alatt az óvodák és iskolák több alkalommal bezárásra kerültek, ez idő alatt pedig nem volt szükség étkeztetésre, valamint dologi kiadásokra fordított összeg elmaradt a tervezettől. Az önkormányzati működési kiadások ezzel szemben folyamatos emelkedést mutatnak. A legnagyobb növekedés a 2021-es évre tehető, ennek legfőbb oka, hogy 2021-ben változott a szolidaritási hozzájárulás számításának alapja. A 2021-es évtől a szolidaritási hozzájárulás alapja az önkormányzatok iparüzési adóerő-képességet meghatározó adóalapja

jelenti. Ezek következtében a hatvani önkormányzat szolidaritási hozzájárulása a közel a duplájára emelkedett.

II. Felhalmozási, felújítási kiadások: A kategórián belül megkülönböztetünk önkormányzati és intézményi felhalmozási és felújítási kiadásokat, ezen belül pedig beruházást, felújítást, felhalmozásra átadott pénzeszközt és kölcsönt. A 2017 és 2021 közötti időszakban a legjelentősebb változás ebben a kiadási típusban figyelhető meg, ezt szemlélteti a 7. táblázat.

7. táblázat: **A felhalmozási, felújítási kiadások változása a vizsgált időszakban**

Megnevezés (adatok Eft)	2017	2018	2019	2020	2021
Beruházás	246 235	1 149 586	514 393	149 390	141 050
Felújítás	165 059	333 160	891 233	622 034	301 817
Felhalmozásra átadott	7 459	50 880	1 575 873	764 410	442 834
Kölcsönök	22 719		40 948	3 300	600
Önkormányzati felhalmozási kiadások	441 472	1 533 626	3 022 447	1 539 134	886 301
Beruházás, felújítás	60 143	100 710	106 905	24 770	18 961
Felhalmozásra átadott	1 600	0	1 000	0	0
Intézményi felhalmozási kiadások	61 743	100 710	107 905	24 770	18 961
II. Felhalmozási, felújítási kiadások	503 215	1 634 336	3 130 352	1 563 904	905 262

Forrás: Hatvan önkormányzatának 2017-2021-es zárszámadásai és a KSH alapján, saját szerkesztés

A 7. táblázat mutatja, hogy az önkormányzati felhalmozási kiadások jelentik ebben a kategóriában a legnagyobb költséget. A vizsgált időszakban elmondható, hogy az önkormányzati felhalmozási kiadások ingadozóan alakultak. A 2019-es évben ugrásszerű növekedés figyelhető meg, amely azzal magyarázható, hogy ebben az évben kezdődött el a Hatvani Kézilabda csarnokkal kapcsolatos beruházás kivitelezése és az önkormányzat egy korábbi megállapodás alapján a Hatvani Kézilabda Egyesület részére 1.575.873 E Ft-ot utalt át. A 2020 és 2021-es években látható, hogy a felhalmozási kiadások évről évre a felére csökkentek az előző évhez képest. Ennek oka a 2020-ban kitört világjárvány és az ennek kapcsán hozott intézkedések. A hatvani önkormányzat kiadásait itt tudta a legnagyobb mértékben csökkenteni, aminek célja az volt, hogy megőrizze az működő képességet és a likviditást. A 2020-as évben a tervezett költségvetési előirányzat 4.237.056 E Ft volt, amely a járvány helyzet módosításra került 3.499.999 E Ft-ra, de a teljesítés mindössze 1.563.904 Ft volt. A 2021-es költségvetés tervezésekor az előirányzat az előző évinek közel felére csökkent, de a teljesítés mindössze 905.262 E Ft volt. Ennek oka, hogy az önkormányzat a

tervezett beruházások és felújítások nagyrészt elhalasztotta a későbbi évekre, de olyan is volt, ami lemondásra került.

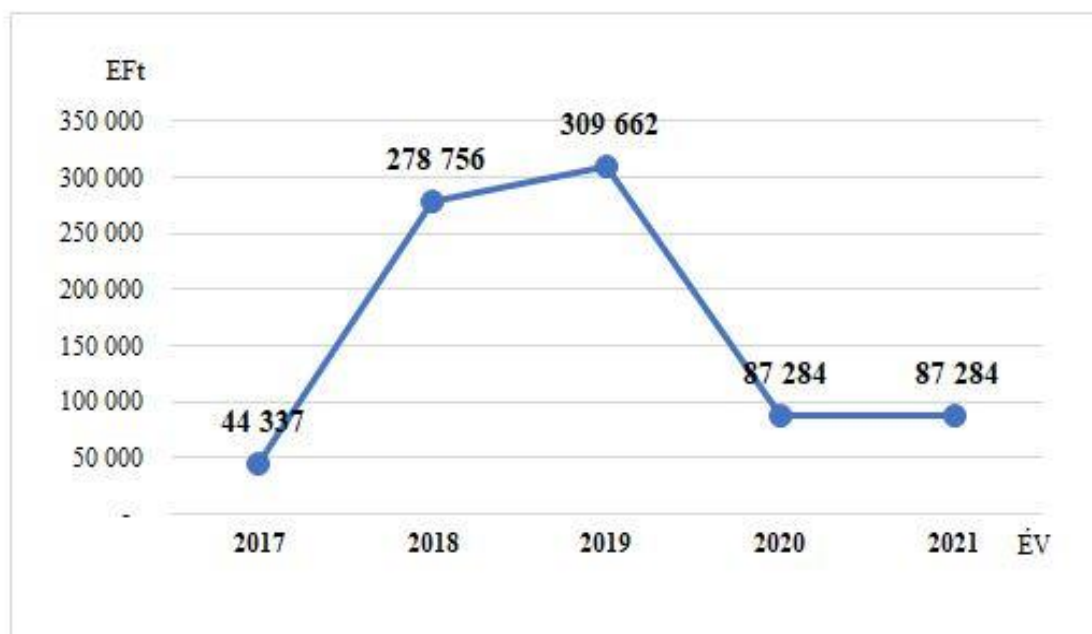
Az intézményi felhalmozási kiadások jóval kevesebb költséget jelentenek ebben a kiadási kategóriában, de összességében hasonló tendencia figyelhető meg, mint az önkormányzati felhalmozási kiadásoknál. A legnagyobb csökkenés itt is a 2020 és 2021-es években látható, az önkormányzat és az intézmény vezetőségei úgy határozott, hogy az olyan beruházásokat és felújításokat, amelyek halaszthatók azokat átütemezik a későbbi évekre, ezzel segítve a működtetést.

IV. Hitelek: A hitelek tőke és kamattörlesztését soroljuk ide.

A hatvani önkormányzat 2017 és 2021 közötti időszak zárszámadásainak áttanulmányozása során az állapítottam meg, hogy az önkormányzat rendelkezik felhalmozási hitellel és folyószámla hitelkerettel. A folyószámla hitelkért 2017-től 2021-ig minden évben rendelkezésre állt 600.000 E Ft összegig, melyet az önkormányzat az esetleges likviditási gondok enyhítésére tartott fent, de a vizsgált időszakban igénybevételre egyik évben sem került sor.

A felhalmozási hiány finanszírozására az önkormányzat felhalmozási hitellel rendelkezett a vizsgált időszakban. Ennek alakulását a következőkben részletezem:

Az önkormányzat hitelállományának alakulását a 7. ábra szemlélteti

7. ábra: A hitelállomány alakulása a vizsgált időszakban

Forrás: Hatvan önkormányzatának 2017-2021-es zárszámadásai alapján, saját szerkesztés

A 7. ábra mutatja be az egyes évek hitelállományának változását a vizsgált időszakban, ezek alapján elmondható, hogy a hitek alakulása nagyon változó volt, ugyanakkor az is megállapítható, hogy a hatvani önkormányzat hitelállománya az összes kiadáshoz képest nem jelentős mértékű. A hitelek növekedésének és csökkenésének okai a következők:

A 2017-es évben képviselő-testületi határozatban döntöttek kölcsön igénybevételéről, mely a TAO pályázattal megvalósuló kézilabda csarnok megépítéséhez szükséges önerő biztosításához kellett, a törlesztést az önkormányzat még ebben az évben megkezdte. 2018-ban a meglévő TAO pályázat törlesztése mellett végtörlesztésre került a Szennyvíz-Beruházási Társulattól átvállalt hitel, ez okozta a 7.ábrán is látható szignifikáns emelkedést a hitelállomány tekintetében. A 2019-es évben az Kézilabda csarnok építésével kapcsolatos hitel végtörlesztésre került. Ugyan ebben az évben a kormány az 1948/2017.(XII.12.) számú határozatában engedélyezte a TAO pályázattal megvalósuló Jégcsarnok önerejéhez szükséges kölcsön igénybevételét, amelynek összege 2019 szeptemberében lehívásra került. 2020 év elejétől a hitel állomány, így 436.425 E Ft volt, melynek törlesztése negyedévente volt esedékes. A 2020 és 2021-es évben látható 87.284 E Ft ennek a hitelállománynak a törlesztését mutatja.

4.3. A vagyon mérlegének elemzése a vizsgált időszakban

Ebben az alfejezetben bemutatom a város vagyonmérlegének alakulását a vizsgált időszakban. A mérleg a vagyonról készített, olyan kétoldalú kimutatás, amelynek egyik oldala az önkormányzat eszközeit, másik oldala az eszközök forrásait tartalmazza. Ez a két mérlegfőcsoport együttesen alkotja az önkormányzat vagyonát.

Az önkormányzat vagyonának elemzéséhez a horizontális és vertikális elemzési mutatókat használtam. A horizontális és a vertikális elemzés közötti különbség, hogy az előbbi számításánál az eszköz és forrás oldalról is felhasznál adatokat, míg az utóbbi külön vizsgálja az eszköz és külön a forrás oldalt. Az elemzés adatait a vagyonmérlegből számoltam, ezen adatokat a 3. melléklet tartalmazza.

4.3.1 Horizontális elemzés

A horizontális elemzés lényege, hogy információkat nyújt az eszköz-forrás igényéről, fedezettségéről, valamint az eszközök és források egymáshoz való viszonyáról. Ezen elemzés során három különféle mutatót vizsgáltam: befektetett eszközök fedezettsége I., működésbiztonsági mutató, tárgyeszközök fedezettsége.

A **befektetett eszközök fedezete I.** mutató az fejezi ki, hogy a befektetett eszközök hány százalékát finanszírozzák saját forrásból:

$$\text{Befektetett eszközök fedezettsége I.} = \frac{\text{Saját tőke}}{\text{Befektetett Eszközök}} * 100$$

A **befektetett eszközök fedezete II.** mutató (működés biztonsági mutató) A hosszútávú működésbiztonsági mutató megmutatja a befektetett eszközök tartós tőkével történő lefedettségét:

$$\text{Befektetett eszközök fedezettsége II.} = \frac{\text{Saját tőke} + \text{Hosszú lejáratú kötelezettségek}}{\text{Befektetett Eszközök}} * 100$$

A **tárgyi eszközök fedezete** mutató megmutatja, hogy a befektetett eszközökön belül a tárgyi eszközök finanszírozására mekkora arányban nyújt fedezetet a saját tőke:

$$\text{Tárgyi eszközök fedezettsége} = \frac{\text{Saját tőke}}{\text{Tárgyi eszközök}} * 100$$

Az 8. táblázat a számolt mutatók értékét mutatja be.

8. táblázat: Az eszköz-forrás igény alakulása a vizsgált időszakban

Horizontális elemzés 2017-2021					
Megnevezés	2017	2018	2019	2020	2021
Befektetett eszközök fedezettsége I. (%) (Saját tőke/Bef.Eszk.)*100	94,12	96,98	102,86	114,77	109,51
Befektetett eszközök fedezettsége II. működésbiztonsági mutató (%) ((Saját tőke+Hosszú l.köt.)/Bef.Eszk.)*100	97,91	98,51	105,48	117,06	111,96
Tárgyeszközök fedezettsége (%) (Saját tőke/ Tárgyi E.)*100	101,91	104,68	110,57	123,18	117,56

Forrás: Hatvan önkormányzatának 2017-2021-es zárszámadásai alapján, saját szerkesztés

A 8. táblázatban a város eszköz-forrás igényének alakulását láthatjuk a vizsgált időszakban, melyet a következőkben részletezek:

A befektetett eszközök fedezete I. mutató értékei alapján megállapítható, hogy a hatvani önkormányzat esetében a saját források jelentős hányada finanszírozza a befektetett eszközöket. A legalacsonyabb érték 2017-ben látható, de még itt is bőven 90% feletti a fedezettség, ami kedvezőnek mondható.

A befektetett eszközök fedezete II. mutató számítása után elmondható, hogy a vizsgált időszakban a város befektetett eszközeinek tartós tőkével való lefedettsége nagyon erős. A legnagyobb érték 2020-ban 117,6%, ennek oka a mérlegszerinti eredmény jelentős növekedése.

A tárgyi eszközök fedezete mutató értéke a hatvani önkormányzat tekintetében 100% feletti 2017 és 2021 között, ami azt jelenti, hogy minden évben teljes mértékben tudták finanszírozni a tárgyi eszközöket. A két legnagyobb mutató érték 2020-ban és 2021-ben látható, ami főként azzal magyarázható, hogy az önkormányzat ezekben az években a pandémia okán csökkentette a beruházási és felújítási kiadásait.

4.3.2 Vertikális elemzés

A vertikális mutatók segítségével információt kapunk az önkormányzat vagyonának összetételéről, alakulásáról. Az elemzés első részeként a vagyon megjelenési formáját, vagyis az eszközöket vizsgálom. A második részben a vagyon származása, azaz a források kerülnek elemzésre.

Vagyonmérleg eszköz oldalának vizsgálata

Ebben a részben a vagyon megjelenési formáját, vagyis a mérleg eszköz oldalát elemzem. A 2014.01.01-től hatályos 4/2013. (I. 11.) Kormány rendelet alapján változott az államháztartás számvitele, ennek eredményeként módosultak a mérlegcsoportok. Az egyik legnagyobb változást eszköz oldalon a forgóeszközök átalakítása, mert a korábban forgóeszköz mérlegcsoportba tartozó pénzeszközök és követelések mérlegtételekből külön mérlegcsoportok lettek.

A 9. táblázat a mérleg eszköz oldalának alakulását mutatja.

9. táblázat: **Az eszköz oldal alakulása a vizsgált időszakban**

Eszköz oldal elemzése 2017-2021					
Megnevezés	2017	2018	2019	2020	2021
Befektetett eszközök aránya (%) (Befektetett E./Összes Eszk.)*100	92,60	87,03	82,37	75,40	72,99
Forgóeszközök aránya (%) (Forgó E./Összes Eszk.)*100	0,005	0,004	0,005	0,007	0,006
Pénzeszközök aránya (%) (Pénzeszközök/Összes Eszk.)*100	4,73	10,74	9,23	7,99	10,74
Követelések aránya (%) (Követelések/Összes Eszk.)*100	2,56	2,21	8,38	15,74	16,24

Forrás: Hatvan önkormányzatának 2017-2021-es zárszámadásai alapján, saját szerkesztés

A 9. táblázat alapján elmondható, hogy a hatvani önkormányzat esetében az eszköz oldal jelentős hányadát a befektetett eszközök aránya teszi ki. A befektetett eszközök esetében a mutató értéke csökkenő tendenciát mutat, amely főként azzal indokolható egyfelől, hogy az önkormányzat 2017-ben ingatlanokat értékesített, másrészt rész a beruházások és felújítások csökkenésével, ami pedig a koronavírus járvány okozta gazdasági megszorításokra vezethető vissza.

A forgóeszközök aránya rendkívül alacsony, ennek oka, hogy az önkormányzat az adott időszakban nagyon kevés készlettel rendelkezett és értékpapírai sem voltak, a másik oka a fentebb említett államháztartási számvitel változása.

A pénzeszközök aránya ingadozó volt a vizsgált időszakban a legnagyobb változás 2018-ban figyelhető meg, amikor is 2017-hez képest több, mint kétszeresére emelkedett a pénzeszköz állomány, melynek jelentős része a forint számlán állt rendelkezésre. A 2020. évi csökkenés a követelés állomány megemelkedésével hozható összefüggésbe.

A követelések a vizsgált időszakban növekvő tendenciát mutatnak 2019-től ugrás szerűen megemelkedett a követelés állomány. Ennek oka, hogy megemelkedett a működési, valamint a felhalmozási célú átvett pénzeszközök állománya.

Esetünkben az eszköz oldal legnagyobb arányát a befektetett eszközök teszik ki, ezért a következőkben a főbb mérlegtételeinek alakulását vizsgálom meg 2017 és 2021 között.

A 10. táblázat a befektetett eszközök alakulását szemlélteti.

10. táblázat: **A befektetett eszközök alakulása a vizsgált időszakban**

Megnevezés	2017	2018	2019	2020	2021
I. Immateriális javak	135 186	43 458	29 440	28 125	36 002
II. Tárgyi eszközök	19 273 694	19 011 618	19 615 972	19 807 433	19 424 510
III. Befektetett pénzügyi eszközök	106 056	105 362	111 362	126 362	126 362
IV. Koncesszióba, vagyonkezelésbe adott eszközök	1 353 704	1 361 090	1 329 524	1 297 959	1 266 393
A. Nemzeti vagyonba tartozó Befektetett Eszközök	20 868 640	20 521 528	21 086 298	21 259 879	20 853 267

Forrás: Hatvan önkormányzatának 2017-2021-es zárszámadásai alapján, saját szerkesztés

A 10. táblázat alapján a befektetett eszközök alakulása a következő:

Immateriális javak alakulásáról összességében elmondható, hogy a vizsgált időszakban csökkenő tendenciát mutat. 2018-tól szignifikáns visszaesés látható, az előző évekhez képes, ami azzal magyarázható, hogy a szellemi termékek aránya folyamatosan csökkentek.

Tárgyi eszközök esetében a táblázat alapján látható, hogy a befektetett eszközök jelentős hányadát a tárgyi eszközök alkotják. Esetünkben az ingatlanok és kapcsolódó vagyoni értékű jogok, gépek, berendezések, felszerelések, járművek és a beruházások, felújítások sorain szerepel forgalom. A vizsgált időszakban ezen a mérleg soron kisebb ingadozás figyelhető meg, melynek oka a beruházások és felújítások növekedésével és csökkenésével magyarázható.

Befektetett pénzügyi eszközök alakulása a vizsgált időszakban növekedett. Az emelkedést a tartós részesedések emelkedése és a 2019-es évben történő értékpapír vásárlás eredményezte.

Koncesszióba, vagyonkezelésbe adott eszközök: A vizsgált időszakban ezen a mérleg soron csökkenés figyelhető meg. A koncesszióba, vagyonkezelésbe adott eszközök között kell kimutatni azokat a nemzeti vagyonba tartozó befektetett eszközöket és azok értékhelyesbítését, amelyek üzemeltetését államháztartáson kívüli szervezetnek, személynek koncessziós szerződéssel átadta, vagy amelyekre vagyonkezelői szerződést kötött. (új Áhsz. (11. § (11)).

Vagyonmérleg forrás oldalának vizsgálata

Ebben a részben a vagyon származását, eredetét, vagyis a mérleg forrás oldalát vizsgálom. Esetünkben az összes forrást a saját tőke, a kötelezettségek és a passzív időbeli elhatárolás alkotja. A mérleg forrás oldal mérlegfőcsoportok megoszlásának vizsgálata a következő számítások alapján történt:

A saját tőke aránya azt fejezi ki, hogy a saját tőke hány százaléka az összes forrásnak.

$$\text{Saját tőke aránya} = \frac{\text{Saját tőke}}{\text{Összes Forrás}} * 100$$

A kötelezettségek aránya azt mutatja meg, hogy az idegen források hány százalékát teszik ki az összes forrásnak.

$$\text{Kötelezettségek aránya} = \frac{\text{Kötelezettségek}}{\text{Összes Forrás}} * 100$$

A passzív időbeli elhatárolás aránya az mutatja meg, hogy a passzív időbeli elhatárolás hány százaléka az összes forrásnak.

$$\text{Passzív időbeli elhatárolás aránya} = \frac{\text{Passzív időbeli elhatárolás}}{\text{Összes Forrás}} * 100$$

A 11. táblázat a forrás oldal mérlegfőcsoportok megoszlását mutatja.

11. táblázat: **A mérleg forrás oldalának alakulása**

Megnevezés	2017	2018	2019	2020	2021
Saját tőke aránya (Tőkeerősség) (%) (Saját tőke/Összes Forrás)*100	87,15	84,40	84,73	86,54	79,93
Kötelezettségek aránya (%) (Kötelezettségek/Összes Forrás)*100	3,89	2,07	2,83	2,49	2,41
Passzív időbeli elhatárolás aránya (%) (Passzív időbeli elhatárolás/Összes Forrás)*100	8,96	13,53	12,44	10,97	17,66

Forrás: Hatvan önkormányzatának 2017-2021-es zárszámadásai alapján, saját szerkesztés

A 11. táblázat alapján látható, hogy a saját tőke adja a mérleg forrás oldalának legnagyobb részét körülbelül 80-85 százalékát. Ez követik a passzív időbeli elhatárolások, a legkevesebb rész a kötelezettségek aránya, ami 2 és 4 százalék között mozog.

Saját tőke alakulása a vizsgált időszakban

A 12.táblázat a saját tőke változását mutatja be, melyet bázis és lánc viszonyszámok segítségével vizsgálunk meg.

$$\text{Bázis viszonyszám} = \frac{\text{Tárgyév}}{\text{Bázisév}} * 100$$

$$\text{Láncviszonyszám} = \frac{\text{Tárgyév}}{\text{Tárgyét megelőző év}} * 100$$

12. táblázat: **A saját tőke változása a vizsgált időszakban**

	2017	2018	2019	2020	2021
Saját tőke(E Ft)	19 641 774	19 901 729	21 689 996	24 399 644	22 836 013
Viszonyítva 2017-hez (% , bázis)	100,00%	101,32%	110,43%	124,22%	116,26%
		1,32%	10,43%	24,22%	16,26%
Viszonyítva előző évhez (% , lánc)	100,00%	101,32%	108,99%	112,49%	93,59%
		1,32%	8,99%	12,49%	-6,41%

Forrás: Hatvan önkormányzatának 2017-2021-es zárszámadásai alapján, saját szerkesztés

A 12. táblázat mutatja, hogy a saját tőke állománya a vizsgált időszakban 2020-ig növekvő tendenciát mutatott. Jelentősebb csökkenés 2021-ben látható, ekkor az előző évhez képest 6,41%-kal volt kevesebb a saját tőke 2020-as évhez viszonyítva. A csökkenés oka a negatív adózott eredménnyel magyarázható, amit a pandémia okán bekövetkezett negatív gazdasági hatások eredményeztek.

Kötelezettségek alakulása a vizsgált időszakban

A 13.táblázat a kötelezettségek alakulását mutatja be, amit a saját tőkénél is használt bázis és lánc viszonzszámok segítségével vizsgálunk meg.

13. táblázat: **A kötelezettségek változása a vizsgált időszakban**

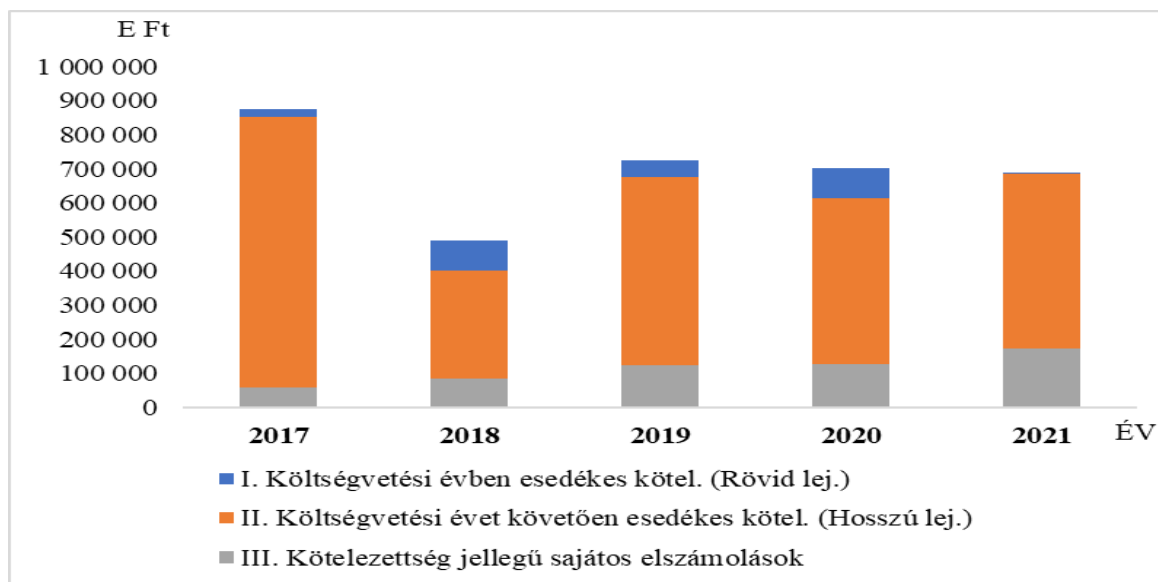
	2017	2018	2019	2020	2021
Kötelezettségek (E Ft)	875 944	488 306	724 703	701 477	688 221
Viszonyítva 2017-hez (% , bázis)	100,00%	55,75%	82,73%	80,08%	78,57%
		-44,25%	-17,27%	-19,92%	-21,43%
Viszonyítva előző évhez (% , lánc)	100,00%	55,75%	148,41%	96,80%	98,11%
		-44,25%	48,41%	-3,20%	-1,89%

Forrás: Hatvan önkormányzatának 2017-2021-es zárszámadásai alapján, saját szerkesztés

A 13. táblázat mutatja, hogy a kötelezettségek alakulása a vizsgált időszakban ingadozó volt. A 2020 és 2021-es évben csökkenés figyelhető meg, ami azt jelenti, hogy az önkormányzat tartozás állománya kevesebb lett. A csökkenés oka szintén a koronavírus járvány hatására

bekövetkezett válságra vezethető vissza, amelynek következtében az önkormányzat igyekezett egy takarékosabb gazdálkodásra átállni.

A 8. ábra a kötelezettségek összetételének alakulását mutatja:

8. ábra: A kötelezettségek összetételének alakulása a vizsgált időszakban

Forrás: Hatvan önkormányzatának 2017-2021-es zárszámadásai alapján, saját szerkesztés

A 8. ábra alapján elmondható, hogy a kötelezettségek legnagyobb részét a hosszú lejáratú kötelezettségek teszik ki, ami a vizsgált időszakban változó volt, de összességében csökkenő tendenciát mutat. A legkisebb arányt az összes kötelezettségen belül a rövid lejáratú kötelezettségek teszik ki, ugyanakkor a legnagyobb ingadozás itt figyelhető meg a vizsgált időszakban. A rövid lejáratú kötelezettség legalacsonyabb mértéke a 2021-es évben volt, akkor az összes kötelezettség 1 százalékát sem érte el. Ennek oka, hogy az önkormányzat takarékos gazdálkodásra állt át és rövid távon itt tudta a legnagyobb mértékben csökkenteni a kiadásait.

5. HATVAN VÁROS ÖNKORMÁNYZATA GAZDÁLKODÁSÁNAK VIZSGÁLATA PÉNZÜGYI MUTATÓK SEGÍTSÉGÉVEL

„A gazdálkodás megítélésének, értékelésének legfontosabb módszere a gazdasági elemzés, amelynek segítségével a gazdálkodáshoz nélkülözhetetlen szintű tájékozottság érhető el. A tervezés során az elkészült tervváltozatokat úgy lehet könnyen összehasonlítani, hogy megjelölünk néhány olyan jellemzőt – például pénzügyi mutatókat -, melyek kulcsfontosságú információkat hordoznak a terv készítője, illetve az olvasói számára.” (HÁGEN 2017, 85. o.)

Az elemzés az emberi gondolkodás egyik eszköze az események, jelenségek feltárására és megismerésére. A feltárt események részekre bontása és azok megvizsgálása, majd a kapott eredmények ismételt gondolati összekapcsolása révén adhatnak képet az adott esemény valódi okairól és segíthet megtalálni a változtatási módokat, ha a vizsgált rendszer nem működik megfelelően. (HUZDIK 2020).

Az elemzés feladata a hatékonyabb és eredményesebb gazdálkodás segítése:

- a gazdasági döntések megalapozása, gazdasági feladatok előkészítése;
- a fejlődés mérése;
- a kitűzött feladatok végrehajtásának minősítése,
- az eltérések okainak feltárása;
- a kapacitáskihasználás mérése, az erőforrások hasznosításának színvonala, a belső tartalékok feltárása;
- a gazdálkodás ellenőrzése. (HUZDIK 2020)

Ebben a fejezetben a hatvani önkormányzat gazdálkodását vizsgálom meg pénzügyi mutatók segítségével. Az elemzés adatait a vagyonszámviteli mérlegből számoltam, ezen adatokat a 3. melléklet tartalmazza.

5.1. Az önkormányzat likviditásának vizsgálata

A likviditás vizsgálatára a likviditási mutatók alkalmazhatók. Az önkormányzati vagyonszámviteli forgó eszköz oldala 2014-be változott és külön mérlegcsoportba kerültek az

pénzeszközök és a követelések, de a likviditás számításához szükséges, ezért ebben a fejezetben ezen tételeket a nemzeti vagyona tartozó forgó eszközökkel együttesen veszem számításba, mint forgóeszköz.

A likviditás számítására a következő képletek alkalmazhatók:

- Likviditási ráta,
- Likviditási gyorsráta,
- Pénzhányad mutató.

A likviditási ráta az egyik legelterjedtebb likviditási mutató. A likviditási ráta azt mutatja meg, hogy a forgó eszközök értéke hányszorosa a rövid lejáratú kötelezettségeknek.

$$\text{Likviditási ráta} = \frac{\text{Forgóeszközök}}{\text{Rövid lejáratú kötelezettségek}}$$

A likviditási gyors ráta egy módosított változata a likviditási rátának. A mutató azt fejezi ki, hogy a forgó eszközök készletekkel csökkentett értéke hányszorosa a rövid lejáratú kötelezettségeknek.

$$\text{Likviditási gyors ráta} = \frac{\text{Forgó eszközök} - \text{Készletek}}{\text{Rövid lejáratú kötelezettségek}}$$

A pénzhányad mutatója az azonnal felhasználható pénzeszközöket hasonlítja össze a rövid lejáratú kötelezettségekkel. Minél magasabb a kapott mutató értéke, annál nagyobb részben fedezi a rövidlejáratú kötelezettséget a készpénz vagy bankszámlapénz.

$$\text{Pénzhányad mutató} = \frac{\text{Pénzeszközök} + \text{Értékpapírok}}{\text{Rövid lejáratú kötelezettségek}}$$

A 14. táblázat mutatja az önkormányzat esetében a likviditási mutatók alakulását.

14. táblázat: **A likviditási mutató alakulása a vizsgált időszakban**

Megnevezés	2 017	2 018	2 019	2 020	2 021
Likviditási mutató (Forgóeszközök/Rövid L.Köt.)	68,04	34,95	91,47	80,42	2920,68
Likviditási gyors ráta (Forgóeszk.-Készletek/Rövid Lej.köt)	67,99	34,94	91,44	80,39	2919,99
Pénzhányad mutató (Pénzeszközök/Rövid L.Köt.)	44,12	28,99	47,91	26,13	1161,33

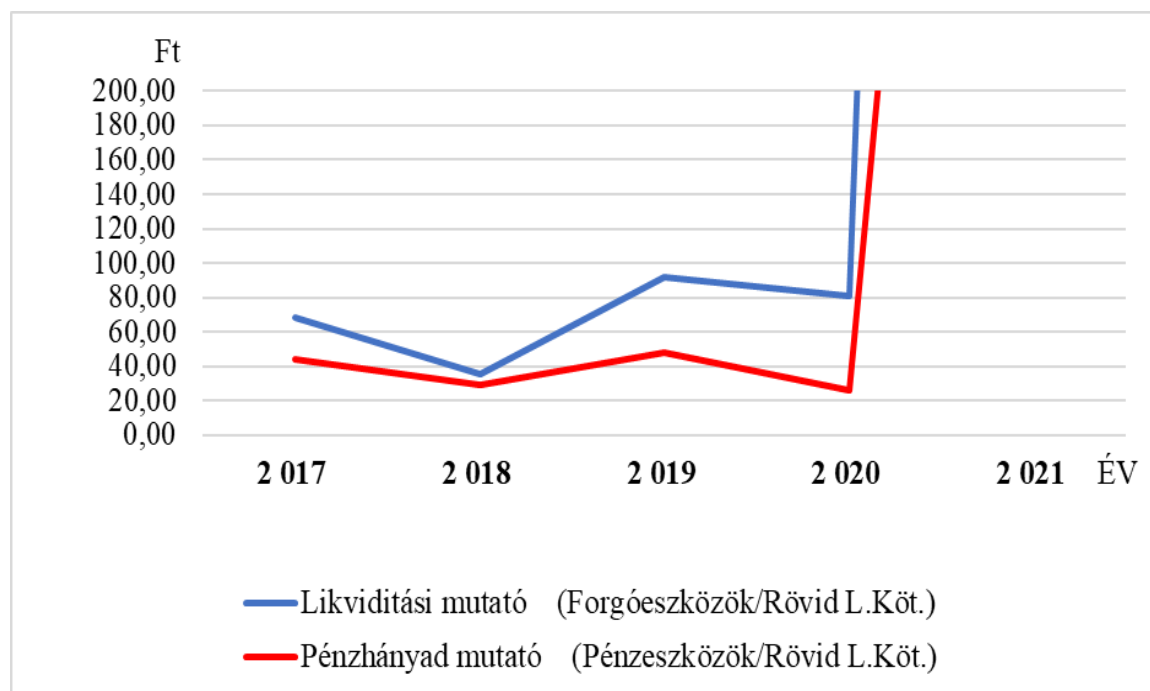
Forrás: Hatvan önkormányzatának 2017-2021-es zárszámadásai alapján, saját szerkesztés

A 14. táblázat alapján összességében elmondható, hogy a likviditási ráta a vizsgált időszakban növekedett. A legalacsonyabb a likviditási mutató érték 2018-ban látható, ami azt jelenti, hogy ekkor 1 Ft rövid lejáratú kötelezettségre 34,95 Ft forgó eszköz jutott, de már ez az érték is nagyon kedvezőnek mondható. A legmagasabb érték 2021-ben volt ekkor 1 Ft rövid lejáratú kötelezettségre 2.920,68 Ft forgó eszköz jutott, ami azzal magyarázható, hogy az önkormányzat rövid lejáratú kötelezettség állomány nagyon alacsony volt.

A likviditási gyorsráta esetében is hasonló tendencia figyelhető meg, ami alapján megállapítható, hogy az önkormányzat fizetési kötelezettségeinek maximálisan eleget tud tenni.

A pénzhányad mutató értéke a vizsgált időszak során változó volt. A legmagasabb érték 2021-ben figyelhető meg, ekkor 1.161,33-szoros volt a fedezettség, ami az adóbevétel növekedéssel és a rövid lejáratú kötelezettségek jelentős csökkenésével magyarázható. Esetünkben a vizsgált időszakban nagyon kedvezően alakult a mutató eredménye, ami azt jelenti, hogy az önkormányzat rövid lejáratú kötelezettségei készpénzzel vagy bankszámlapénzzel tudja fedezni.

A 9. ábra szemlélteti a likviditási mutató és a pénzhányad mutató alakulását 2017 és 2021 között:

9. ábra: Likviditási és Pénzhányad mutató alakulása a vizsgált időszakban

Forrás: Hatvan önkormányzatának 2017-2021-es zárszámadásai alapján, saját szerkesztés

A 9. ábrán látható vonal diagramm jól szemlélteti, hogy a vizsgált időszakban mindkét mutató összességében növekvő tendenciát mutat. A 2020-as évben látható, hogy a pénzhányad mutató értéke jelentős mértékben csökkent az előző évihez képest, aminek oka, hogy a korona vírus járvány okozta gazdasági válság hatására az önkormányzat követelés állománya növekedett. A likviditás esetében a csökkenés nem mondható jelentősnek. A 2021-es évben ugrás szerű emelkedés látható mindkét mutató esetében, ami annak köszönhető, hogy az önkormányzat takarékos gazdálkodása révén a rövid lejáratú kötelezettségek jelentős lecsökkentek és a pénzeszközök pedig növekedtek.

5.2. Az önkormányzat tőkeáttételi mutatóinak vizsgálata

A tőkeáttételi mutató megmutatják, hogy az önkormányzat milyen nagyságú külső forrással rendelkezik.

A tőkeáttételi mutatók az alábbiak:

- Tőkeerősség mutató,
- Tőkeáttételi mutató,
- Adóságállomány aránya mutató,
- Eladósodottság foka.

A tőkeerősség mutató megmutatja, hogy a saját tőke hány százaléka az összes forrásnak.

$$\text{Tőkeerősség mutató} = \frac{\text{Saját tőke}}{\text{Összes Forrás}} * 100$$

A tőkeáttételi másnéven tőkefeszültség mutató megmutatja, hogy milyen mértékben érvényesül a külső finanszírozás a saját tőkéhez képest, vagyis milyen mértékben van szükség az idegentőke bevonására.

$$\text{Tőkeáttételi mutató} = \frac{\text{Hosszú lejáratú kötelezettségek}}{\text{Saját tőke}} * 100$$

Adóságállomány aránya mutató a hosszú lejáratú idegen forrás és az összes tartó forrás viszonyát fejezi ki.

$$\text{Adóságállomány aránya} = \frac{\text{Adóságállomány}}{\text{Adóságállomány} + \text{Saját tőke}} * 100$$

Eladósodottság foka megmutatja, hogy az eszköz állomány mekkora mértékben terheli kötelezettség.

$$\text{Eladósodottság foka} = \frac{\text{Kötelezettségek}}{\text{Összes Eszköz}} * 100$$

A 15. táblázat az önkormányzat tőkeáttételi mutatóinak alakulását mutatja 2017 és 2021 között.

15. táblázat: A tőkeáttételi mutatók alakulása a vizsgált időszakban

Megnevezés	2 017	2 018	2 019	2 020	2 021
Tőkeerősség mutató (Saját tőke/Összes Forrás)*100	87,152	84,400	84,727	86,538	79,928
Tőkeáttételi mutató (Hosszú Lej.Köt/Saját tőke)*100	4,028	1,582	2,542	1,993	2,239
Adósságállomány aránya (Hosszú Lej.Köt/(Hosszú Lej.Köt +Saját tőke))*100	3,872	1,557	2,479	1,954	2,190
Eladósodottság foka (Kötelezettségek/Eszközök Összesen)*100	3,887	2,071	2,831	2,488	2,409

Forrás: Hatvan önkormányzatának 2017-2021-es zárszámadásai alapján, saját szerkesztés

A 15. táblázat alapján látható, hogy az önkormányzat esetében a tőkeerősség csökkenő tendenciát mutat. A csökkenés azzal magyarázható, hogy a saját tőke csökken, miközben az összes forrás évről évre növekszik. Ennek ellenére a mutató értéke 80 százalék körül mozog, ami az jelenti, hogy a saját tőke a csökkenés ellenére is jelentős részét teszi ki az összes forrásnak.

A tőkeáttételi mutató alapján látható, hogy az önkormányzat idegen tőke arány alacsony. Az eladósodottság mutató alapján elmondható, hogy az önkormányzat adósság állománya alacsony volt a vizsgált időszakban.

Ezt igazolja az eladósodottság foka mutató is. Esetünkben ez kedvezőnek tekinthető, hiszen a hosszú és rövid lejáratú kötelezettsége aránya a vizsgált időszakban alacsony.

Összességében a fenti táblázat alapján elmondható, hogy az önkormányzat tőke erőssége kedvező a csökkenés ellenére is. Az adósság állománya pedig alacsony.

6. KÖVETKEZTETÉSEK ÉS JAVASLATOK

Tanulmányozva a vizsgált időszak adatait, kiemelten a bevételek, kiadások és a vagyonmérleg alakulását az alábbi **következtetéseket** vontam le.

Az elemzés során kiderült, hogy Hatvan Város Önkormányzata bevételei a vizsgált időszakban összességében növekedtek. A bevételek legnagyobb részét a működési bevételek adják, ezen belül is a helyi adó bevételek. A koronavírus járvány megfékezésére hozott kormányzati és helyi intézkedések következményeként azonban az önkormányzat helyi adó bevételei jelentős mértékben csökkentek, a támogatás értékű bevételek elmaradtak az előző évekhez képest. Ez okozta a 2020-as év jelentős 21%-os bevétel kiesését. A 2021-es év viszont kedvezően alakult a járványhelyzet ellenére, ennek oka az önkormányzat és az intézmények takarékosabb gazdálkodásra való átállása, valamint a helyi adó bevételek növekedése volt.

A saját bevétel esetében a korábban önkormányzatoknál maradó 40 %-os gépjárműadó önrész 2020-tól 0-ra csökkent és már nem illeti meg a településeket, ami körül belül 70 millió Ft bevételkiesést jelent. A decemberi iparüzési adó feltöltés eltörlésre került, ami nagyjából 450 millió Ft hiányt okozott 2020-ban Hatvannak. Az ingyenes parkolás pedig további bevétel csökkenést eredményezett.

Az elemzés során kiderült, hogy ugyan a lakosság száma évről évre csökken az egy főre jutó bevétel ennek ellenére növekedett, aminek oka az összes saját bevétel emelkedése.

A kiadások a 2017 és 2021 között változóan alakultak. 2019-ig erőteljes emelkedés látható, ami főként a korábban nyertes pályázatok beruházásának megkezdésével magyarázható. A 2020-as évtől viszont a hatvani önkormányzat kiadásai 25%-kal csökkentek. A 2020-ban megjelenő koronavírus járvány okozta gazdasági válsághelyzet hatására az önkormányzat az elsődleges szempontot arra helyezte, hogy az intézményrendszere folyamatos működését biztosítsa és mellett megőrizze a likviditást. Ennek következménye képen több tervezett fejlesztés, beruházás került elhalasztásra a következő évekre, de akadt olyan is melynek megvalósítása lemondásra került.

A dolgozat készítése során kiderült, hogy a vizsgált időszakban a hatvani önkormányzat működési kiadásai minden évben növekedtek. Ami az egyik legnagyobb növekedést eredményezte az a szolidaritási hozzájárulás, aminek számítási alapját a kormány 2021-ben megváltoztatott és ennek következtében a hozzájárulás mértéke Hatvan esetében közel a duplájára emelkedett.

Az önkormányzat azért, hogy megőrizze a biztonságos működtetést felhalmozási kiadásait csökkentette a legnagyobb mértékben. Hitel állományát viszont nem növelte tovább. A rendelkezésre álló folyószámla hitelkeret igénybevételére sem volt szükség.

A fent említettek után arra a következtetésre jutottam, hogy Hatvan Város Önkormányzatának pénzügyi helyzete a pandémia ellenére nem mondható kritikusnak, mert az összbevétel a vizsgált időszakban végig magasabb volt mint, az összes kiadás.

Véleményem szerint a hatvani önkormányzat, az adott gazdasági helyzetben a lehető legjobb döntéseket hozta annak érdekében, hogy biztosítsa az intézmény rendszer működését és megőrizze a likviditást. Ez támasztották alá a 5. fejezetben számolt pénzügyi mutatók is. A likviditási és a tőkeellátottsági mutatói összességében jónak mondhatók.

A dolgozatom megírása során a **javaslataim** az alábbiak.

A korona vírus járvány okozta gazdasági válság a hely önkormányzat életét is jelentősen megnehezítette. A bezárt üzemek, leállni kényszerülő gyárak, kormányzati megvonások okán jelentős bevétel kieséssel kellett szembenézni. Az önkormányzatnak ebben az időszakban többször kellett újra tervezni a költségvetést azért, hogy a működést biztosítsa, a likviditást megőrizze, a munkahelyeket megvédje és segítse a bajba jutott lakosokat.

Javaslatom, hogy az önkormányzat ezen helyzetben hozott költséghatékonyabb gazdálkodását a további évek költségvetésének tervezése során alkalmazza, ezáltal a felesleges kiadásait csökkenteni tudja. A beruházások és felújítások mennyiségét és ütemezését érdemes újra gondolni, illetve fontolóra venni, hogy a halasztott beruházások kivitelezése mennyire szükséges és mennyire szolgálja hasznosan a város életét vagy van-e az adott beruházásra igény a lakosság részéről.

A város 2018. évi pénzügyi befektetési sikeresek voltak, és jelentős összegű extra bevétele származott ezen ügyletek kapcsán, ezért a másik javaslatom, arra irányul, hogy amennyiben van szabad pénzeszköze a városnak, akkor azt befektetéssel vagy értékpapír vásárlással kamatoztassa, ezáltal plusz bevételt tud realizálni és a pénzügyi helyzetét erősíteni.

Kezdeti hipotézisem - amely szerint a korona vírus járvány és az ebből eredő kormányzati megvonások ellenére a hatvani önkormányzatnak sikerült megőrizni fizetőképességét a vizsgált időszakba – beigazolódott, a hatvani önkormányzat megtudta őrizni működőképességét és likviditását a vizsgált időszakban. Bevételei minden évben meghaladták a kiadásait. A rendelkezésre álló folyószámla hitelkeretet nem vette igénybe.

A második megállapításom – amely szerint a korona vírus járvány és az elvonások ellenére a hatvani önkormányzat a járványhelyzetet és az ebből adódó gazdasági nehézségeket a körülményekhez képest hatékonyan kezelte a vizsgált időszakban – szintén beigazolódott az átgondolt és tudatos döntéseknek köszönhetően a hatvani önkormányzat a körülményekhez képest jól kezelte a helyzetet.

7. ÖSSZEFOGLALÁS

Napjainkban a társadalmakban fontos az állam centralizáló szerepe, mely központi irányítás és helyi önkormányzati rendszer formájában működik. A helyi önkormányzás milyensége, minősége az állampolgárok szemszögéből prioritást élvez, mert az eredményes működés a lakosság elégedettségét, biztonságát szolgálja.

A diplomadolgozatom témájaként Hatvan Város Önkormányzatát választottam, ezen belül pedig a gazdálkodás alakulásának elemzését 2017 és 2021 között, melyet a város zárszámadásai, rendelet-tervezetei és rendeletei alapján készítettem.

Dolgozatom első fejezet az irodalmi áttekintés. Fontosnak tartottam, hogy bemutassam hogyan épül fel az államháztartás rendszere, mik az államháztartási bevételek és kiadások és rövid ismertetem a központi költségvetés mellett a társadalombiztosítást és az elkülönített állami pénzalapot. Az első fejezet második részében a helyi önkormányzatokat ismertettem. Bemutattam, hogy milyen szinten helyezkedik el az államháztartáson belül és milyen hatásköröket, jogköröket gyakorolhat. Ezt követően a helyi önkormányzatok vagyonának felépítését legfőbb bevételi forrásait ismertettem. Az első fejezet utolsó részében az önkormányzati költségvetést mutattam be.

A második fejezet a 2020-ban világszerte így hazánkban is megjelenő új típusú koronavírus járvány okozta negatív gazdasági hatásokat mutattam be. Ezt követően pedig a válság kezelésére hozott Európai Unió és Magyar Kormányzati intézkedéseket ismertettem. A fejezet utolsó részeként kitértem arra, hogy miért szükséges a gazdálkodás elemzése és milyen módszerek segítségével végezhető el.

A harmadik fejezetében bemutattam Hatvan Város Önkormányzatát, elsőként a város történetét és napjainkban lévő helyzetét. Ezt követően ismertettem a polgármesteri hivatal szervezeti felépítését, majd röviden kitértem az intézményi rendszerére is. A fejezet végén a város alapító okiratának ismertetését láthatjuk, a kötelező és önként vállalt feladatok tekintetében.

Dolgozatom negyedik fejezetétől a Hatvani Önkormányzat gazdálkodását vizsgáltam, különös figyelmet fordítva arra, hogy a 2020-ban világszerte végig söprő koronavírus

járvány megfékezésére hozott kormányzati és helyi intézkedések, hogyan befolyásolták a város működését.

Az elemzés során külön-külön megvizsgáltam a bevételek és kiadások alakulását. Összességében elmondható, hogy a bevételek minden évben meghaladták a kiadások mértékét, de a 2020-as évtől jelentős mértékű bevételektől esett el a város, aminek okán a költségvetést többször újra kellett terveznie.

A legnagyobb bevétel csökkenés a saját bevételeken belül az adóbevételekben volt. A legnagyobb kiadást, pedig a szolidaritási hozzájárulás számításának változása jelentette.

Dolgozatom készítése során az is kiderült, hogy az önkormányzat azért, hogy megőrizze az intézményi működést és biztosítsa a likviditást több beruházását és felújítását is elhalasztotta, illetve olyan is volt, amit később lemondtak. Az intézmények és a hivatal esetében is a takarékos gazdálkodásra való átállás volt megfigyelhető.

Az önkormányzat vagyonomérlegének elemzését mutatószámok segítségével végeztem, mely alapján az önkormányzat gazdálkodása a vizsgált időszakban kiegyensúlyozottnak mondható a pandémia ellenére is. A likviditási mutatók számításából kiderült, hogy a város likviditása jó volt, a fizetési kötelezettségeit biztonsággal ki tudta egyenlíteni.

Összességében megállapítható, hogy Hatvan Város Önkormányzatának pénzügyi helyzete a koronavírus járvány következtében kialakult gazdasági helyzet ellenére nem mondható kritikusnak, mert az összbevétel a vizsgált időszakban végig magasabb volt mint, az összes kiadás. Az önkormányzat likviditását és tőkeerősségét meg tudta őrizni. Igaz a fókusz a korábbi évekhez képes át kellett helyezni és egy költséghatékonyabb gazdálkodásra átállni, amit lemondásokkal is járt.

IRODALOMJEGYZÉK

Szakirodalmi könyvek, kiadványok

1. CSERMÁK J., DÉR G., NAGY I., PINTÉRNÉ CSERMÁK J. (2004): Költségvetési szervek gazdálkodása. Aula Kiadó Kft
2. ERDŐS É. (2014): Önkormányzati pénzügyek, az önkormányzatok gazdálkodási rendszere. Nemzeti Közszerzői Egyetem
3. FRIDSON M.S. (2022): Financial Statement Analysis: A Practitioner's Guide. Wiley 323 p.
4. HÁGEN I.ZS., KONDOROSI F. (2017): Üzleti tervezés. Civis-Audit Kft.
5. HERICH GY. (2023): Adótan. Penta Unió Zrt.
6. HODGE R. (2008): Accounting: A foundation. Italy, South Western Educational Publishing
7. HOLCZREITER M., PAPP E., SIMON B. (2015): Önkormányzati gazdálkodás. Nemzeti Közszerzői Egyetem
8. HUZDIK K., BARANYAI ZS., NAGY L. (2020): Pénzügyekről józanul. Nemzeti Közszerzői Egyetem
9. 10. KECSŐ G. (2016): A helyi önkormányzatok pénzügyi jogi jogállása, ELTE Eötvös Kiadó
10. KOLOZSI P.P. (2017): Közpénzügyek és Államháztartás. Ludovika Egyetemi Kiadó
11. LENTNER CS. (2023): Közigazgatási szakvizsga – Általános közigazgatási ismeretek. Nemzeti Közszerzői Egyetem
12. LENTNER CS. (2023): Közigazgatási szakvizsga – Pénzügyi és költségvetési igazgatás. Nemzeti Közszerzői Egyetem
13. MARSHALL D. H., McMANUS, W. W., VIELE, D. F. (2020): Accounting: What the number means? McGraw-Hill Education; 12th edition
14. NÉMETI G. (2005): Hatvan Város Története, Hatvan Város Polgármesteri Hivatala, Hatvan
15. PAUL K. (2020): Arguing With Zombies: Economics, Politics, And The Fight For A Better Future. WW Norton & Company
16. POSGAY I., REGŐS G., HORVÁTH D., MOLNÁR D. (2020): A koronavírus-járvány gazdasági hatásairól. Letöltve: 2023. március 22.-én. <https://polgariszemle.hu/aktualisszam/181-koronavirusjarvany-valsag-es-gazdasagi-kezelese/1105-a-koronavirusjarvany-gazdasagi-hatasairol>

17. SZAMKÓ J. (2015): Költségvetési szervek gazdálkodása és pénzügyei. Complex Kiadó Wolters Kluwer Kft.
18. TAKÁCS A. (2021): Modern Vállalatértékelés. Akadémia Kiadó Zrt.

Internetes forrás

19. <https://hatvan.hu/onkormanyzat/kozerdeku-adatok/gazdalkodasi-adatok/> (letöltve 2023.03.22.)
20. <https://allamhaztartas.kormany.hu/koltseghvetesi-gazdalkodas> (letöltve 2023.03.22.)
21. https://www.parlament.hu/documents/10181/39233854/Infojegyzet_2021_11_helyi_onkormanyzatok_a_COVID-19_jarvany_idejen.pdf/ceb57cdd-ddf5-ed27-d328-35e00dc8d12e?t=1618210026713 (letöltve 2023.03.22.)
22. <https://www.consilium.europa.eu/hu/policies/coronavirus/> (letöltve 2023.03.22.)
23. <https://www.portfolio.hu/gazdasag/20200323/ez-a-koronavirus-5-legsulyosabb-gazdasagi-hatasa-magyarorszagon-es-europaban-421110> (letöltve 2023.03.22.)
24. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100195.tv> (letöltve 2023.03.29.)
25. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1300004.kor> (letöltve 2023.03.29.)
26. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100425.atv> (letöltve 2023.03.29.)
27. https://allamhaztartas.kormany.hu/download/0/c9/01000/befekt_eszk_2013_12_03.pdf (letöltve 2023.04.06.)
28. <https://hu.wikipedia.org/wiki/Covid19-pand%C3%A9mia> (letöltve 2023.03.22.)
29. http://real.mtak.hu/115554/1/kolozsi-et-al-2020-3-mpdf_20200930140922_28.pdf (letöltve 2023.04.06.)
30. <https://www.portfolio.hu/gazdasag/20211126/megjott-a-kormany-dontese-ismet-odacsap-az-osszes-magyar-onkormanyzatnak-512856> (letöltve 2023.04.06.)
31. <https://nyilvantarto.hu/hu/statisztikak?stat=kozerdeku> (letöltve 2023.04.06.)
32. https://www.ksh.hu/stadat_files/ara/hu/ara0002.html (letöltve 2023.04.06.)

Egyéb felhasznált irodalom

33. RÓZSA A. (2020): Szakdolgozat: Hatvan Város Önkormányzata gazdálkodásának elemzése. Szent István Egyetem Károly Róbert Kar
34. Hatvan Város Önkormányzata alapító okirata
35. Hatvan Város Önkormányzata működési szabályzata
36. Hatvan Város Önkormányzata számviteli politika

TÁBLÁZATJEGYZÉK

1. táblázat: Működési bevételek alakulása a vizsgált időszakban	27
2. táblázat: Saját bevételek aránya az összbevételhez képest a vizsgált időszakban	28
3. táblázat: Helyi adók aránya az összesbevétel hányadában a vizsgált időszakban....	30
4. táblázat: Egy lakosra jutó önkormányzati saját bevétel a vizsgált időszakban	30
5. táblázat: Egy lakosra jutó helyi adó bevétel a vizsgált időszakban.....	31
6. táblázat: Kiadások reálértékének alakulása a vizsgált időszakban	33
7. táblázat: A felhalmozási, felújítási kiadások változása a vizsgált időszakban	35
8. táblázat: Az eszköz-forrás igény alakulása a vizsgált időszakban	38
9. táblázat: Az eszköz oldal alakulása a vizsgált időszakban	40
10. táblázat: A befektetett eszközök alakulása a vizsgált időszakban.....	41
11. táblázat: A mérleg forrás oldalának alakulása	42
12. táblázat: A saját tőke változása a vizsgált időszakban	43
13. táblázat: A kötelezettségek változása a vizsgált időszakban	43
14. táblázat: A likviditási mutató alakulása a vizsgált időszakban	46
15. táblázat: A tőkeáttételi mutatók alakulása a vizsgált időszakban.....	49

ÁBRAJEGYZÉK

1. ábra: Hatvan város	18
2. ábra: Polgármesteri hivatal szervezeti felépítése	20
3. ábra: Bevételek alakulása a vizsgált időszakban	25
4. ábra: Az összbevételek összetételének alakulása a vizsgált időszakban	26
5. ábra: Kiadások alakulása és megoszlása a vizsgált időszakban	32
6. ábra: Működési kiadások megoszlása és alakulása a vizsgált időszakban	34
7. ábra: A hitelállomány alakulása a vizsgált időszakban	36
8. ábra: A kötelezettségek összetételének alakulása a vizsgált időszakban	44
9. ábra: Likviditási és Pénzhányad mutató alakulása a vizsgált időszakban	47

NYILATKOZATOK

Hallgatói nyilatkozat

NYILATKOZAT

a diplomadolgozat nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve: Rózsa Anita
A Hallgató Neptun kódja: RV5K4K
A dolgozat címe: Hatvan Város Önkormányzata gazdálkodásának elemzése
2017 és 2021 között
A megjelenés éve: 2023
A konzulens tanszék neve: Befektetési, Pénzügyi és Számviteli Tanszék

Kijelentem, hogy az általam benyújtott diplomadolgozat egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, s az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

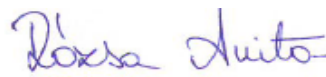
Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a Záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkor szellemi tulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitori rendszerébe.

Kelt: Hatvan, 2023 év április hó 24 nap

Hallgató aláírása

**KONZULTÁCIÓS
NYILATKOZAT**

A Rózsa Anita (név) (hallgató Neptun azonosítója: RV5K4K) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a diplomadolgozatot áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A diplomadolgozatot a záróvizsgán történő védeésre javaslom.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem

Kelt: Gyöngyös, 2023 év április hó 24 nap

Belső konzulens

MELLÉKLETEK

1. melléklet: Bevételek összesítő tábla

Hatvan Város Önkormányzatának Költségvetési Pénzforgalma Bevételek					adatok E Ft
Bevételek	2017	2018	2019	2020	2021
I. Működési bevételek	3 413 745	4 126 089	4 504 140	4 268 930	5 581 952
1. Intézményi bevételek	445 102	548 312	478 200	251 408	312 877
2. Önkormányzat saját bevételei	2 968 643	3 577 777	4 025 940	4 017 522	5 269 075
2.1. Helyi adók	2 891 631	3 501 758	3 944 378	4 011 439	5 265 809
2.1.1. Iparüzési adó	2 575 163	3 175 049	3 588 791	3 635 127	4 874 235
2.1.2. Magánszemélyek kommunális adója	70 608	67 555	72 317	65 379	64 093
2.1.3. Építményadó	244 600	257 115	281 298	310 255	327 088
2.1.4. Talajterhelési díj	0	0	0	0	0
2.1.5. Idegenforgalmi adó	1 260	2 039	1 972	678	393
2.2. Átengedett központi adók (Gépjárműadó maradó rész 40%)	72 080	72 384	76 618	0	0
2.2.1. Gépjárműadó (önkormányzatnál maradó rész 40%)	72 080	72 384	76 618	0	0
2.3. Bírságok, pótlékok, egyéb sajátos bevételek	4 932	3 635	4 944	6 083	3 266
2.3.1. Bírságok, pótlékok	4 932	3 635	4 944	6 083	3 266
II. Támogatások (önkormányzat költségvetési támogatása)	808 153	1 910 483	1 490 853	1 615 767	1 712 869
1. Normatív támogatások	783 185	852 330	919 634	1 025 662	1 633 903
2. Felhalmozási támogatások	1 655	1 032 214	536 584	534 510	20 902
3. Állami támogatás megelőlegezés	23 313	25 939	34 635	55 595	58 064
III. Felhalmozási és tőke jellegű bevételek	233 642	1 311 284	53 787	49 030	8 066
1. Tárgyi eszközök immateriális javak értékesítése	216 215	85 516	12 451	49 030	8 066
2. Önkormányzat sajátos felhalmozási és tőkejellegű bevételei	17 426	149 428	41 336	0	0
3. Pénzügyi befektetések bevételei	1	1 076 340	0	0	0
IV. Támogatásértékű bevételek (államházt.bel.átvett pénzeszközök)	156 310	374 390	1 588 621	142 645	233 136
1. Működési célú támogatásértékű bevételek	141 628	165 391	127 571	142 645	149 751
2. Felhalmozási célú, támogatásértékű bevételek	14 682	208 999	1 461 050	0	83 385
V. Államháztartáson kívülről kapott végleges pénzeszköz átvételek	27 112	24 097	13 021	29 251	5 867
1. Működési célú támogatásértékű bevételek	11 038	1 407	666	17 894	150
2. Felhalmozási célú, támogatásértékű bevételek	16 074	22 690	12 355	11 357	5 717
VI. Támogatási kölcsönök visszatérülése	146	140	2 210	41 530	24 623
1. Lakáscélú támogatás visszatérülése	146	140	155	582	1 103
2. Kölcsönök visszatérülése	0	0	2 055	40 948	23 520
Tervezett bevételek összesen	4 639 108	7 746 483	7 652 632	6 147 153	7 566 513
VII. Pénzforgalom nélküli bevételek	969 160	1 058 822	2 500 617	2 243 337	2 129 194
1. Előző évi pénzmaradvány igénybevétele	969 160	1 058 822	2 500 617	2 243 337	2 129 194
Önkormányzati pénzmaradvány	575 202	671 710	2 216 598	1 996 856	1 848 904
Intézményi pénzmaradvány	20 755	22 125	50 896	21 836	44 482
Vizi-közmű számla érdekeltségi bevétel (kötött)	205 504	209 236	0	0	0
Elkülönített lakásszámlán lévő pénzmaradvány	24 600	12 652	54 325	45 847	57 010
Környezetvédelmi Vízgazdálkodási Fejlesztési Alap maradványa	143 099	143 099	178 798	178 798	178 798
VIII. Hitelek	0	0	480 067	0	0
Bevételek összesen	5 608 268	8 805 305	10 633 316	8 390 490	9 695 707

Forrás: Hatvan önkormányzatának 2017-2021-es zárszámadásai és a KSH alapján, saját szerkesztés

2. melléklet: Kiadások összesítő tábla

Hatvan Város Önkormányzatának Költségvetési Pénzforgalma Kiadások					adatok E Ft
Kiadások	2017	2018	2019	2020	2021
I. Önkormányzati költségvetési szervek működési kiadásai	4 001 892	4 391 596	4 899 428	4 610 108	5 800 487
1. Önállóan működő intézmények	1 750 867	1 867 693	2 037 435	1 536 866	1 481 611
2. Hatvani Közös Önkormányzati Hivatal (később Polgármesteri Hiv.)	611 049	627 595	731 346	620 872	646 408
3. Önkormányzati működési kiadások	1 639 976	1 896 308	2 130 647	2 452 370	3 672 468
II. Felhalmozási, felújítási kiadások	503 215	1 634 336	3 130 352	1 563 904	905 262
<i>Önkormányzati felhalmozási kiadások</i>	441 472	1 533 626	3 022 447	1 539 134	886 301
Beruházások	246 235	1 149 586	514 393	149 390	141 050
Felújítások	165 059	333 160	891 233	622 034	301 817
Felhalmozásra átadott	7 459	50 880	1 575 873	764 410	442 834
Kölcsönök	22 719	0	40 948	3 300	600
<i>Intézményi felhalmozási kiadások</i>	61 743	100 710	107 905	24 770	18 961
Beruházás, Felújítás	60 143	100 710	106 905	24 770	18 961
Felhalmozásra átadott	1 600	0	1 000	0	0
III. Tartalék	0	0	0	0	0
IV. Hitelek	44 337	278 756	309 662	87 284	87 284
Tőketörlesztés (fejlesztési)	44 337	0	0		
Szennyvíz beruházási hitel törlesztés	0	219 641	0		
Tőketörlesztés (kézilabda csarnok)	0	59 115	266 020		
Tőketörlesztés (jégcsarnok)	0	0	43 642	87 284	87 284
Kiadások mindösszesen	4 549 444	6 304 688	8 339 442	6 261 296	6 793 033

Forrás: Hatvan önkormányzatának 2017-2021-es zárszámadásai és a KSH alapján, saját szerkesztés

3. melléklet: Vagyonomérleg összesítő tábla

Hatvan Város Önkormányzata Vagyonomérlege 2017-2021					adatok E Ft
Megnevezés	2017	2018	2019	2020	2021
I. Immateriális javak	135 186	43 458	29 440	28 125	36 002
II. Tárgyi eszközök	19 273 694	19 011 618	19 615 972	19 807 433	19 424 510
III. Befektetett pénzügyi eszközök	106 056	105 362	111 362	126 362	126 362
IV. Koncesszióba, vagyonkezelésbe adott eszközök	1 353 704	1 361 090	1 329 524	1 297 959	1 266 393
A. Nemzeti vagyonba tartozó Befektetett Eszközök	20 868 640	20 521 528	21 086 298	21 259 879	20 853 267
I. Készletek	1 043	1 028	1 348	2 056	1 811
III. Értékpapír	0	0	0	0	0
B. Nemzeti vagyonba tartozó Forgóeszközök	1 043	1 028	1 348	2 056	1 811
C. Pénzeszköz	1 065 789	2 532 053	2 362 234	2 253 245	3 068 223
I. Ktgvetési évben esedékes követelések	362 620	306 724	391 312	261 810	2 455 496
II. Ktgvetési évet követően esedékes követelések	46 500	31 580	1 572 322	3 962 650	1 958 472
III. Követelés jellegű sajátos elszámolások	167 753	181 923	182 866	212 213	225 805
D. Követelések	576 873	520 227	2 146 500	4 436 673	4 639 773
E. Egyéb sajátos eszközoldali elszámolások	-14	0	233	242 376	6 629
F. Aktív időbeli elhatárolások	24 971	5 468	3 348	1 024	1 161
ESZKÖZÖK ÖSSZESEN	22 537 302	23 580 304	25 599 961	28 195 253	28 570 864
I. Nemzeti vagyon Induláskori érték	23 997 110	23 997 110	23 997 110	23 997 110	23 997 110
II. Nemzeti vagyon változásai	-1 168 445	-1 227 686	-1 255 507	-1 227 702	-1 219 706
III. Egyéb eszköz induláskori értéke és változásai	695 645	695 759	695 760	796 688	770 760
IV. Felhalmozott eredmény	-4 576 730	-3 886 668	-3 563 454	-1 747 367	366 511
V. Eszközök értékhely.-nek forrása	0	0	0	0	0
VI. Mérleg szerinti eredmény	694 194	323 214	1 816 087	2 580 915	-1 078 662
G. Saját tőke	19 641 774	19 901 729	21 689 996	24 399 644	22 836 013
I. Költségvetési évben esedékes kötel. (Rövid lej.)	24 159	87 355	49 308	86 232	2 642
II. Költségvetési évet követően esedékes kötel. (Hosszú lej.)	791 194	314 752	551 320	486 265	511 257
III. Kötelezettség jellegű sajátos elszámolások	60 591	86 199	124 075	128 980	174 322
H. Kötelezettségek	875 944	488 306	724 703	701 477	688 221
J. Kincstári Számlavez.kapcs.elszám.	0	0	0	0	0
K. Passzív időbeli elhatárolás	2 019 584	3 190 269	3 185 262	3 094 132	5 046 630
FORRÁSOK ÖSSZESEN	22 537 302	23 580 304	25 599 961	28 195 253	28 570 864

Forrás: Hatvan önkormányzatának 2017-2021-es zárszámadásai és a KSH alapján, saját szerkesztés